

ANKASAM

bülten

16 Aralık 2024
SAYI: 2024/50

08

**Millet ve
Milliyetçiliğe ilişkin
Toplumsal Cinsiyet
Yaklaşımları**

23

**Avrupa Güvenlik
ve Savunmasında
"Minilateralizm"**

İÇİNDEKİLER

ANKASAM ANALİZ

- 03** Güney Kore'de "Sıkıyönetim" Krizi ve Geleceği
Zeynep Çağla ERİN
- 06** Güney Asya'da Hava Kirliliği Sorunu: Bangladeş, Hindistan ve Pakistan
Emin Mirbatur SEVAL
- 08** Millet ve Milliyetçiliğe İlişkin Toplumsal Cinsiyet Yaklaşımları
Jameela RIZWAN
- 11** Pasifik Adaları ve İklim Değişikliğinin Etkileri
Ekin GÜLLÜOĞLU
- 13** Beşinci Çin ve Orta Asya Dışişleri Bakanları Toplantısı
Berra KIZILYAZI
- 15** Çin'in Orta Koridor Stratejisindeki Yeni Hamleleri
Ergün MAMEDOV
- 18** Lula Yönetiminin Çevre Politikaları ve Amazon Ormanlarının Korunması
İtir BOZDAĞ
- 20** Yeni Dönem ABD-Küba İlişkilerinde Göç Politikaları
Ayşe Azra GILAVCI
- 23** Avrupa Güvenlik ve Savunmasında "Minilateralizm"
Gamze BAL
- 26** Fransa'da Siyasi Çıkmaz: Hükümet Krizi
Sena BİRİNCİ

BASINDA ANKASAM

- 30** Medya

DERGİLER

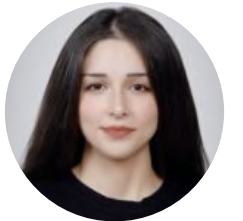
- 31** Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi

Bölgesel Araştırmalar Dergisi

ANKASAM ANALİZ

Güney Kore'de "Sıkıyönetim" Krizi ve Geleceği

Zeynep Çağla ERİN

Güney Kore Cumhurbaşkanı Yoon Suk Yeol, 4 Aralık 2024 tarihinde gece yarısı yaptığı bir televizyon konuşmasında, sıkıyönetim ilan etmiştir. Bu ilanın "ülkeyi Kuzey Kore'nin komünist güçlerinden korumak ve devlet karşıtı unsurları ortadan kaldırmak" için gerekli bir adım olduğunu ifade etmiştir. Yerel medya kuruluşlarında yayımlanan görüntülere göre, başkent Seul'deki parlamento binasında konuşlanan ordu birlikleri, muhalefet milletvekillerinin ve birkaç hazine üyesinin desteğiyle sıkıyönetimi geçersiz kılmak amacıyla oturma düzenlemeye ve ana binaya giriş yapmaya çalışmıştır.[1].

Cumhurbaşkanı Yoon Suk Yeol'un bu açıklaması, Güney Koreli politikacılar tarafından yasadışı ve anayasaya aykırı olarak değerlendirilmiştir. Eleştiriler yalnızca muhalefetle sınırlı kalmamış; Cumhurbaşkanı'nın kendi partisinden de tepki gelmiştir. Muhafazakâr Halkın Gücü Partisi'nin lideri, Yoon'un eylemini "demokrasiye aykırı bir hareket" olarak nitelendirerek bu karara karşı çıkmıştır.

Bu gelişmeler, hem ülke içinde derin bir siyasi kutuplaşmaya hem de demokratik normlar üzerine yoğun tartışmalara yol açma potansiyeline sahiptir. Belirtmek gerekir ki; Güney Kore'de en son 1979 yılında, dönemin uzun süreli diktatörü Park Chung-hee'nin bir darbe sırasında suikasta uğraması sonrasında ilan edilmiştir. 1987 yılında parlamenter demokrasiye geçilmesinden bu yana ülkede sıkıyönetim kararı alınmamıştır.

Cumhurbaşkanı Yoon'un sıkıyönetim ilanı, ülke içindeki siyasi kutuplaşmayı derinleştirmiş ve uluslararası kamuoyunda Güney Kore'nin demokratik değerlerine ilişkin kaygılara yol açmıştır. Sıkıyönetim ilanının, somut kanıt sunulmadan muhalefeti "anti-devlet" olarak nitelendirme amacıyla kullanıldığı eleştirileri, Yoon'un liderliğine yönelik güvenin sarsılmasına neden olmuştur. Bu gelişmeler, Güney Kore'de demokratik normların sınanması olarak değerlendirilirken, sivil ve siyasi direnişin varlığı demokratik kurumların gücüne dair umut verici bir işaret olarak yorumlanmıştır.

Cumhurbaşkanının açıklamasının ardından Güney Kore Genelkurmay Başkanı General Park An-su, sıkıyönetim komutanı olarak atanmıştır. Park, ilk emirlerinde parlamento oturumlarını ve toplumsal huzursuzluğa yol açabilecek diğer siyasi toplantıları yasakladığını ilan etmiştir. Ayrıca ordu, aylardır tıp fakültelerindeki öğrenci kontenjanlarını artırma planlarına karşı grevde olan doktorlardan 48 saat içinde görevlerine dönmelerini talep etmiştir.[2]

Parlamentoda çoğunluğu kaybeden Yoon hükümeti, istediği yasaları geçiremeyerek muhalefetin onayladığı tasarıları veto etmeye çalışmakla sınırlı kalmıştır. Güney Kore'deki kadın hakları ihlalleri çerçevesinde, Yoon'un anti-feminist ve muhafazakarlıktan beslenen halk desteği de ciddi bir gerileme yaşamıştır. Onay oranları %17 seviyelerine kadar düşerken, başkanlık dönemini birçok yolsuzluk skandalı gölgelemiştir. Örneğin Yoon'un eşi, Dior marka çanta kabul ettiği iddiasıyla eleştirilerin odağı olmuştur. Yoon'un başkanlık ekibiyle bağlantılı isimlerin borsada hisse manipülasyonuna karıştığına dair iddialar ortaya atılmıştır.[3]

Mecliste çoğunlukta olan Demokratik Parti milletvekilleri Ulusal Meclis'e ulaşmış ve Cumhurbaşkanına sıkıyönetimi kaldırması yönünde resmi bir talepte bulunmak için oylama gerçekleştirmiştir. Anayasa gereğince, parlamento çoğunluğunun talebi üzerine sıkıyönetimin kaldırılması gerekmektedir. Güney Kore Anayasası'na göre; parlamento çoğunluğunun talebi üzerine sıkıyönetimin kaldırılması zorunludur, bu durumda muhalif milletvekillerin çoğunlukta oluşu hızlı bir karar alınmasında etkili olmuştur. Saatler sonra Ulusal Meclis'te bulunan 300 milletvekilinden 190'ı oylamaya katılmış ve tamamı sıkıyönetimin kaldırılmasını desteklemiştir. Bu karara Cumhurbaşkanı Yoon Suk Yeol'un partisinden 18 milletvekili de destek vermiştir.[4]

Oylamanın ardından sabaha karşı yeniden televizyona çıkan Cumhurbaşkanı Yoon, şu açıklamayı yapmıştır:[5]

"Biraz önce Ulusal Meclis, sıkıyönetimin kaldırılmasını talep etti ve sıkıyönetim operasyonları için konuşlandırılan ordu birliklerini geri çekti. Ulusal Meclis'in kararını kabul edeceğiz ve kabine toplantısında sıkıyönetimi kaldıracağız."

Ayrıca göreve geldiği 2022 yılından bu yana muhalefetin kontrolündeki parlamento ile hükümet gündemini ilerletmekte zorlanan Yoon, sıkıyönetim ilan etmekten başka seçeneği kalmadığını savunmuştur. Vurgulamak gerekir ki bu karar, Demokrat Parti'nin parlamentoda azalan bütçe tasarısını geçirmesinin ve bir eyalet denetçisi ile başsavcıya yönelik görevden alma önergeleri sunmasının ardından alınmıştır.[6]

Piyasalar, 4 Aralık 2024 tarihinde açılmadan önce, ekonomi ve finans yetkililerinin yaptığı açıklamalar dikkate değerdir. Yetkililer borsa piyasasını herhangi bir zamanda istikrara kavuşturmak için 10 trilyon won (yaklaşık 7,06 milyar dolar) tutarında bir fonu dağıtmaya hazır olduklarını ifade etmişlerdir. Bu açıklama, piyasa üzerinde belirgin bir etki yaratarak Güney Kore borsa endeksinin 4 Aralık 2024 Çarşamba günü %1,44 oranında bir düşüşle kapanmasına neden olmuştur. Ancak, muhalefet milletvekillerinin hükümete karşı azil sürecini başlatmalarının ardından, günün erken saatlerinde %2'yi aşan kayıplar kısmen telafi edilmiştir.[7] Fakat bu hususta Güney Kore'nin küresel tedarik zincirindeki kritik rolü göz önüne alındığında, gelişmelerin dikkatle izlenmesi gerekli görülmektedir.

Sıkıyönetim kararının saatler sonra kaldırılması ve meclis çoğunluğu düşünüldüğünde 300 üyeli Ulusal Meclis'te görevden almanın başarılı olması için yasalara göre üçte iki çoğunluk gerekmektedir. 200 oy, muhalefet partilerinin çoğunluğu elinde bulundurduğu dikkate alındığında bu destek mümkün görünmektedir. Parlamento onayı sonrası, dokuz üyeden oluşan Anayasa Mahkemesi davayı değerlendirmekte, mahkemenin altı üyesinin azil işlem lehine oy kullanması durumunda Cumhurbaşkanı görevden alınmaktadır. Güney Kore'de cumhurbaşkanının görevden alınması tarihte iki kez gerçekleşmiştir; 2004'te Roh Moo-hyun ve 2016'da Park Geun-hye.

Sıkıyönetim, ülkedeki iç siyasi istikrarsızlığı artırarak, ekonomi üzerinde olumsuz bir etki yaratabilir. İçsel huzursuzluklar ve halkın yönetimine yönelik artan tepkiler, tüketici güvenliğini olumsuz yönde etkileyebilir. Ekonomik büyüme, özellikle yatırımlar ve ticaretle ilgili kararlar üzerinde belirsizlik yaratacak şekilde yavaşlayabilir. Bu hususta özellikle Asya pazarındaki ticaret ortaklarıyla olan ilişkilerde aksamalara yol açabilir. Ayrıca bu tür bir siyasi kriz, Güney Kore'nin dış ticaret yapısı ve tedarik zincirlerini olumsuz etkileyebilir. Uzun süreli istikrarsızlık, ülkedeki ticaretin ve üretimin aksamasına neden olabilir. Başkan Yoon'un sıkıyönetimi devlet karşıtı güçlere karşı bir güvenlik önlemi olarak açıklaması, muhalefet partileriyle yaşanan anlaşmazlıklar, bütçe onaylarının tıkanması ve hükümetin temel ekonomik politikalarını hayata geçirememesi, kamuoyunda yönetimin etkinliğine dair olumsuz algılar yaratmaktadır. Ekonominin zayıfladığı bir ortamda bu tür siyasi hareketler, yatırımcı ve iş dünyasının güvenliğini sarsacaktır.

Güney Kore'nin iç karışıklığı, sadece yerel düzeyde değildir. Özellikle Güney Kore'nin ABD'yle olan güçlü ittifak ilişkileri bu krizden etkilenebilir. Uzun süreli içsel istikrarsızlık, Güney Kore'nin bölgesel güvenlik işbirliklerini sekteye uğratabilir ve ABD'yle askeri işbirliği gibi kritik alanlarda belirsizlikler oluşturabilir. ABD, Asya-Pasifik bölgesinde güçlü bir müttefik olarak, Güney Kore'deki istikrarsızlığın stratejik etkilerini değerlendirecektir. Kuzey Kore'nin Güney Kore'deki iç karışıklığı fırsat bilerek daha fazla provokasyon yapma ihtimali de bir başka bölgesel tehlike oluşturmaktadır. Başkan Yoon, Kuzey Kore'yi bir tehdit unsuru olarak tanımlayarak sıkıyönetimi haklı göstermeye çalışmıştır. Ancak bu tür siyasi söylemler tarihsel perspektifte iki Kore arasında gerilim yaratmıştır.

Uluslararası alanda, özellikle Çin ve Japonya gibi bölgesel rakipler, Güney Kore'deki bu iç karışıklığı dikkatle izlemektedir. Ekonomik olarak Çin ve Japonya, Güney Kore'nin tedarik zincirlerinde meydana gelebilecek aksamalardan doğrudan etkilenebilir.

Güney Kore Cumhurbaşkanı Yoon Suk Yeol'un sıkıyönetim ilanı, yalnızca ulusal düzeydeki siyasi dinamikleri etkilemekle kalmayıp bölgesel ve küresel ölçekte de önemli jeopolitik sonuçlar doğurmuştur. Yoon'un siyasi rakiplerini ve muhalefeti "devlet karşıtı" olarak tanımlayarak gerçekleştirdiği bu adım, demokratik temellerin zedelenmesi açısından kayda değer bir müdahale olarak değerlendirilmektedir. Güney Kore, Asya'nın en gelişmiş demokrasilerinden biri olarak kabul edilen bir ülke olup bu bağlamda Yoon'un sıkıyönetim kararı, ülkenin demokratik yapısının ve hükümetin meşruiyetinin sorgulanmasına yol açmıştır.

Bu tür aşırı müdahaleci politikaların, yalnızca iç siyasi krizlere neden olmakla kalmayıp, aynı zamanda uluslararası düzeyde Güney Kore'nin demokratik profilini olumsuz etkileyebileceği öngörülebilir. Özellikle ABD'yle olan ikili ilişkiler dikkate alındığında, bu gelişmenin uluslararası yankıları daha da kritik bir boyut kazanmıştır. ABD, küresel çapta demokrasi ve insan haklarını savunma noktasında önemli bir aktör olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda Güney Kore'nin demokratik standartlara olan bağlılığı, sadece iç politikada değil, aynı zamanda bölgesel güvenlik dinamiklerinde de belirleyici bir rol oynamaktadır. Yoon'un bu tür bir karar alması, ABD'nin bölgedeki demokrasiye ve insan haklarına olan bağlılığını sorgulatan bir durum yaratabilir. Çünkü Batılı güçler için Güney Kore'nin demokratik yapısının sağlıklı işleyişi, Asya-Pasifik bölgesindeki istikrar için kritik öneme sahiptir.

Yoon'un bu tür müdahaleci adımları, ülkenin ulusal güvenliğini tehdit etme ve iç istikrarı riske atma potansiyeli taşımaktadır. Güney Kore'nin dış politikası, demokratik değerleri ve hukukun üstünlüğünü savunmaya dayalı bir çerçeveye sahiptir; ancak iç siyasi krizler, bu dış politika çerçevesinin etkinliğini zayıflatabilir ve ülkenin dış ilişkilerdeki manevra kabiliyetini kısıtlayabilir.

Sonuç olarak Yoon'un sıkıyönetim ilanı, tarihsel olarak Park Chung-hee'nin otoriter yönetim tarzını çağırırsa da günümüzdeki Güney Kore'nin toplumsal, ekonomik ve uluslararası koşulları farklıdır. Özellikle 1987'deki demokratik reformlar ve demokratik kurumsallaşma, ülkenin kamuoyunun ve sivil toplumunun bu tür müdahalelere karşı çok daha dirençli hale gelmesini sağlamıştır. Bugün Güney Kore, güçlü bir demokrasiye, bağımsız yargıya ve medya özgürlüğüne sahip bir ülke olarak kabul edilmektedir.

[1]. "South Korean president declares martial law to 'eliminate anti-state elements'", Anadolu Agency, <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/south-korean-president-declares-martial-law-to-eliminate-anti-state-elements/3412264>, (Erişim Tarihi: 04.12.2024).

[2]. Aynı yer.

[3]. "Why did South Korea's president declare martial law-and what now?", BBC, <https://www.bbc.com/news/articles/c0lgw1pw5zpo>, (Erişim Tarihi: 04.12.2024).

[4]. "Cabinet offers to resign collectively over martial law declaration", Yonhap News Agency, <https://en.yna.co.kr/view/AEN20241204017600320>, (Erişim Tarihi: 04.12.2024).

[5]. Aynı yer.

[6]. Aynı yer.

[7]. "Short-lived martial law leads to massive delays, disruptions in gov't schedules", Yonhap News Agency, <https://en.yna.co.kr/view/AEN20241204009000320>, (Erişim Tarihi: 04.12.2024).

ANKASAM ANALİZ

Güney Asya'da Hava Kirliliği Sorunu: Bangladeş, Hindistan ve Pakistan

Emin Mirbatur
SEVAL

1,9 milyardan daha fazla kişiye ev sahipliği yapan Güney Asya, dünyanın en çok hava kirliliğine sahip olan bölgelerindedir. Özellikle Bangladeş, Hindistan ve Pakistan'da giderek artan hava kirliliği; sağlığı, çevreyi ve ekonomiyi etkileyen en önemli sorunlardan birine dönüşmüştür. Bu ülkelerde hava kalitesi sıklıkla güvenli sınırların üzerine çıkmakta ve bu da çok çeşitli sağlık sorunları, ekonomik kayıplar ve sosyal zorluklar ortaya çıkarmaktadır. Bu kriterlerden biri de havadaki ince partikül madde (PM2.5) seviyesidir. Bu maddeler, insan saçı çapından çok daha küçüktür ve havadaki en zararlı mikroskobik parçacıkları oluşturmaktadır. Bu parçacıklar, ciğerlerin derinlerine kadar işleyebilmekte ve kana karışarak pek çok solunum ve kalp hastalıklarına sebep olabilmektedirler.

Bangladeş'teki PM2.5 seviyeleri, ülke genelinde yıllık ortalama 60 ila 100 µg/m³ arasında değişmekte ve başkent Dakka'da 90 ila 100 µg/m³'e kadar çıkmaktadır. Bu değerler, Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) önerdiği hava kalitesi standartlarının (5 µg/m³) çok üzerindedir. Mart-Kasım dönemlerinde kuraklık nedeniyle bu seviyeler yıllık ortalamaların iki ya da üç katına kadar yükselebilmektedir. Bangladeş'in başkenti olan Dakka'nın havasını solumak 1.7 sigara içmeye eşdeğerdir. Dünya Bankası, Bangladeş'teki hava kirliliğinin yılda 70.000'den fazla erken ölüme yol açtığını, bunlardan çoğunluğunun solunum ve kalp hastalıkları olduğunu belirtmektedir. Ayrıca hava kirliliği çocuklar, yaşlılar ve önceden sağlık sorunları olanlar gibi hassas grupları daha şiddetli bir şekilde etkilemektedir. Bangladeş'te bu kirliliğin başlıca kaynakları arasında endüstriyel emisyonlar, araç egzozu, tuğla fırınları ve katı atıkların yakılması yer almaktadır. Ayrıca Hindistan gibi komşu ülkelerdeki tarımsal yakma faaliyetleri de kirlilik seviyelerindeki mevsimsel artışa katkıda bulunmaktadır.[1]

Hindistan'ın başkenti Delhi, hava kalitesinin sıklıkla tehlikeli seviyelere ulaştığı, dünyada havası en kirli şehirlerden birisidir. Delhi'nin hava kirliliğine katkıda bulunan başlıca unsurlar arasında araç emisyonları, endüstriyel faaliyetler ile Pencap ve Haryana gibi yakın eyaletlerdeki tarımsal yakma faaliyetleri yer almaktadır.

Kış aylarında, anız yakmanın soğuk havaya denk gelmesi nedeniyle kentte hava kirliliği seviyelerinde büyük bir artış yaşanmaktadır. Soğuk hava kirli havayı hapsedmektedir. Delhi'de hava kalitesi endeksi şehrin bazı bölgelerinde 1.700'e kadar yükselmiştir. DSÖ tarafından sağlıklı kabul edilen maksimum endeks ise 50'dir.[2]

Hindistan'da bu hava kirliliğini önleyebilmek adına pek çok önlemler denenmiş olsa da başarı yakalanamamıştır. Toplu taşımanın iyileştirilmesi, festivallerde havai fişegün yasaklanması gibi önlemler temel sorunları çözmede yetersiz kalmıştır. Daha uzun vadeli, temiz enerjiye geçiş ve tarımsal emisyonları azaltma gibi sürdürülebilir çözümlerin ortaya konması gereklidir. Uzmanlara göre, Delhi'nin hava kirliliğiyle mücadele etmek için ulaşımdan sanayiye ve tarıma kadar kirliliğe katkıda bulunan tüm unsurları ele alan bütüncül bir yaklaşım gerekmektedir.[3]

Pakistan'da da hava kirliliği yoğundur. Lahor da dâhil olmak üzere ülkenin büyük şehirleri özellikle kış aylarında yoğun kirlilik sisi altında kalmaktadır. Lahor'da yıllık ortalama PM2.5 konsantrasyonu düzenli olarak 200 µg/m³'ü aşarak DSÖ tarafından belirlenen tehlikeli eşik çok üzerine çıkmaktadır. Pakistan'ın rekor seviyedeki kirli havasının pek çok insanı, özellikle de çocukları evlerinde kalmaya zorlamaktadır.[4]

Pakistan'daki hava kirliliğinin kaynakları Hindistan ve Bangladeş'tekiler gibidir. Endüstriyel emisyonlar, araç egzozu ve tarımsal yakma faaliyetleri hava kirliliğine yüksek oranda neden olmaktadır. Bunlara ek olarak çarpık kentleşme ile kötü atık yönetimi sorunu daha da derinleştirmiştir. Buna karşılık Pakistan Hükümeti, araç emisyonlarını sınırlandırmak, toplu taşımayı iyileştirmek ve kirliliğin en yoğun olduğu günlerde okulları kapatmak gibi önlemler alarak hava kirliliğini hafifletmeye çalışmıştır. Ancak bu çabalar kalıcı bir çözüm sağlayamamıştır. Hindistan'da olduğu gibi sorun, düzenlemelerin yetersiz uygulanmasında ve kapsamlı politika çözümlerinin eksikliğinde yatmaktadır.

Güney Asya'daki hava kirliliği sadece bir halk sağlığı felaketi değil, aynı zamanda ciddi bir ekonomik sorun da teşkil etmektedir. Hava kirliliği Hindistan'a üretkenlik kaybı ve sağlık harcamaları açısından her yıl milyarlarca dolara mal olduğu tahmin edilmektedir. Delhi'de çalışanlar, kirliliğin yüksek olduğu zamanlarda işlerini etkin bir şekilde yerine getirememekte, bu da imalat, tarım ve hizmet dahil olmak üzere birçok sektörde üretimin azalmasına neden olmaktadır. Hava kirliliği nedeniyle sağlık harcamaları, kamu kaynaklarını önemli ölçüde tüketmektedir. Bu gibi durumlar hava kirliliğinin Hindistan'a neredeyse Gayri Safi Yurtiçi Hasılası'nın (GSYİH) %3'üne kadar mal olmaktadır.[5] Güney Asya ülkelerinin ekonomik kayıpları sadece bölgeyi değil, küresel ekonomik yapıyı da etkilemektedir.

Bu ülkelerdeki hava kirliliği sadece kendi ülkelerine özgü bir sorun değildir. Komşu olan ülkelerdeki hava kirlilikleri yine birbirlerini etkilemektedir. Örneğin, kuzey Hindistan'da meydana gelecek tarımsal yakma pratikleri, Delhi'yi yakınındaki Bangladeş ve hatta Nepal gibi diğer ülkeleri etkileyen hava kirliliğine yol açmaktadır. Bu nedenle bölgedeki ülkeler tarımsal yakma, araç emisyonları ve endüstriyel kirlilik gibi ortak kirlilik kaynaklarını temelden ve sürdürülebilir şekilde ele almak için birlikte çalışabilirler. Daha iyi uluslararası işbirliğiyle bu ülkeler bilgi ve uygulama paylaşmanın yanı sıra ortak politika tedbirleri benimseyerek bölge genelinde hava kalitesini önemli ölçüde iyileştirebilirler.

Güney Asya'daki hava kirliliği krizi acil ve koordineli eylem gerektiren çok yönlü bir sorundur. Dakka, Delhi ve Lahor gibi şehirlerdeki hava kalitesi seviyelerinin düzenli olarak güvenli limitleri aşmasıyla birlikte sağlık ve ekonomik kayıplar giderek büyük bir yük haline gelmektedir. Kirliliğin sınırları aşan doğasıyla mücadele etmek için bölgesel işbirliği şarttır. Güney Asya'daki ülkelerin hava kirliliğini iyileştirmek için temel noktalarda sürdürülebilir şekilde birlikte çalışmaları oldukça önemlidir. Güney Asya ancak kapsamlı ve işbirliğine dayalı bir yaklaşım benimseyerek hava kirliliği krizini sürdürülebilir şekilde ele almaya başarabilir ve vatandaşlarının sağlığını ve ekonomik refahını koruyabilir.

[1]. "Clearing the Air: Addressing Bangladesh's Air Pollution Crisis", World Bank Blogs, <https://blogs.worldbank.org/en/endpovertyinsouthasia/clearing-the-air-addressing-bangladesh-s-air-pollution-crisis>, (Erişim Tarihi 30.11.2024).

[2]. "The air is killing us: why Delhi's pollution problem runs deeper than smog season", The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2024/nov/22/the-air-is-killing-us-why-delhi-india-pollution-problem-runs-deeper-than-smog-season>, (Erişim Tarihi 30.11.2024).

[3]. "Delhi air pollution: Why has India failed to clean up its toxic smog?", Al Jazeera, <https://www.aljazeera.com/news/2024/11/20/delhi-air-pollution-why-has-india-failed-to-clean-up-its-toxic-smog>, (Erişim Tarihi 30.11.2024).

[4]. "Children constantly coughing: Pakistan's record smog forces people home", Al Jazeera, <https://www.aljazeera.com/gallery/2024/11/11/children-constantly-coughing-pakistans-record-smog-forces-people-home>, (Erişim Tarihi 30.11.2024).

[5]. "India's killer smog is piling on the costs to citizens, the economy", South China Morning Post, <https://www.scmp.com/news/asia/south-asia/article/3287893/indias-killer-smog-piling-costs-citizens-economy>, (Erişim Tarihi 30.11.2024).

ANKASAM ANALİZ

Millet ve Milliyetçiliğe İlişkin Toplumsal Cinsiyet Yaklaşımları

Jamaeela
RIZWAN

Millet ve milliyetçiliğe ilişkin toplumsal cinsiyet yaklaşımları, millet ve milliyetçilik kavramlarının toplumsal cinsiyet merceğinden nasıl inşa edildiğini, temsil edildiğini ve deneyimlendiğini eleştirel bir şekilde incelemektedir. Bu yaklaşımlar, milliyetçi hareketlerin, ideolojilerin ve uygulamaların şekillenmesinde kadınların rolünü ve toplumsal cinsiyetin etkisini vurgulamaktadır. Toplumsal cinsiyet yaklaşımları, kadınların milliyetçi mücadelelere genellikle göz ardı edilen katkılarını ortaya koymakta ve milliyetçiliğin ataerkil yapıları pekiştirme yollarını eleştirmektedir.

Tarihsel Varsayımlar: İlk milliyetçilik teorileri (örneğin Gellner, Kedourie, Smith) ulusları "cinsiyetsiz" bölgeler olarak ele almış, birlik ve ortak hedeflere odaklanmıştır. Yakın tarihli çalışmalar (örneğin Enloe, Jayawardena, Walby, Yuval-Davis) bu yaklaşımı eleştirerek toplumsal cinsiyetin ulusal süreçlerin merkezinde yer aldığını savunmaktadır.

Milliyetçilikte Toplumsal Cinsiyet İlişkileri: Toplumsal cinsiyet yaklaşımları, kadınlar için ev içi (aile odaklı) ve kamusal (siyaset, istihdam, eğitim) roller arasındaki denge gibi söz konusu toplumsal cinsiyet ilişkilerinin çeşitli biçimlerini vurgulamaktadır.

Tartışmalı Kadınlık Modelleri: Milliyetçi projeler genellikle üzerinde uzlaşmış gibi görünen ancak bunun aksine üzerinde sıklıkla mücadele edilen toplumsal cinsiyet rollerini seçmektedir. Bu çekişmeler ulusal idealleri şekillendirmektedir.

Toplumsal Cinsiyet Çeşitleri ve Milliyetçi İdealler

Toplumsal Cinsiyet ve Kimliğin Kesişimi: Uluslar genellikle "Anavatan" veya "Babavatan" gibi ulusu simgeleyen metaforlarla cinsiyetlendirilmiş varlıklar olarak hayal edilmektedir. Kadınlar sıklıkla kültürel saflığın, geleneğin ve ulusal onurun sembolleri olarak tasvir edilirken, erkekler koruyucu ve savaşçı olarak görülmektedir.

Milliyetçiliğin Feminist Eleştirisi: Feminist akademisyenler, milliyetçi ideolojilerin kadınları aktif katılımcılardan ziyade sembolik rollere hapsederek genellikle marjinalleştirdiğini savunmaktadır. Milliyetçilik, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini pekiştirme eğilimindedir; kadınları evin ve kültürün bekçileri olarak tasvir ederken, onları karar alma süreçlerinden dışlamaktadır.

Milliyetçi Hareketlerde Kadınların Rolü: Milliyetçi hareketler genellikle kadınları harekete geçirse de kadınların katılımı toplumlarının daha geniş ataerkil yapıları tarafından şekillendirilmiştir.

Kültürel Semboller: Kadınlar genellikle ulusun saflığı, erdemi ve ahlakının simgesi olarak temsil edilmektedirler. Hindistan'da "Bharat Mata" (Hindistan Ana) tasviri, ulusu besleyici ve kutsal bir anne figürü olarak sembolize edilmiştir.

Kadınların Bedeni Üzerinde Kontrol: Kadınların cinselliği ve bedenleri çoğu zaman ulusal onur alanları olarak görülmüş, bu da onları toplumsal ve sömürgeci çatışmalarda istismara açık hale getirmiştir.

Milliyetçi Mücadelelerin Katılımcıları Olarak Kadınlar: Kadınlar, Hindistan'ın özgürlük hareketi, Cezayir'in bağımsızlık savaşı ve İrlanda'nın milliyetçi çabaları gibi sömürgecilik karşıtı mücadelelere aktif olarak katılmışlardır.

Hindistan'da Sarojini Naidu, Aruna Asaf Ali ve Kasturba Gandhi gibi liderler kadınların işbirliği Yapmama, Sivil İtaatsizlik ve Hindistan'ı Terk Edin gibi hareketler için harekete geçirilmesinde önemli roller oynamışlardır.

Ataerkillik ve Milliyetçilik: Milliyetçi ideolojiler genellikle ataerkil normları pekiştirmiş, kadınların ötekileştirilmesini haklı göstermek için geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini kullanmıştır. Kadınlardan anne, eş ve kültürel koruyucu rollerini yerine getirmeleri beklenmiş, bu da kamusal (erkek) ve özel (kadın) alanlar arasındaki ikiliği pekiştirmiştir.

Kadınların Çifte Yükü: Kadınlara bir yandan kültürel kimliği koruma sorumluluğu yüklenirken bir yandan da milliyetçi mücadelelere katkıda bulunma görevi verilmiştir. Örneğin, Hindistan'ın sömürge olduğu zamanlarda kadınlardan bir yandan protestolara katılırken bir yandan da evde geleneksel değerleri benimsemeleri beklenmektedir.

Bağımsızlık Sonrası Ötekileştirme: Bağımsızlığın kazanılmasından sonra birçok milliyetçi hareket, mücadeleye katkılarına rağmen kadınları bir kenara koymuştur. Kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği genellikle ulus inşası ve devlet konsolidasyonunda ikincil olarak görülmüştür.

Ataerkilliğin Kanunlaştırılması: Birçok sömürge sonrası ülkedeki kanunlar ve politikalar toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini kurumsallaştırmıştır. Örneğin Hindistan'da dine dayalı kişisel yasalar, özellikle evlilik, miras ve boşanma konularında ataerkil normları pekiştirmiştir.

Sağcı Milliyetçilik ve Kadınlar: Sağcı milliyetçilik genellikle kültürel saflığın sembolleri olarak annelik ve ev kadınlığı gibi geleneksel kadın rollerini öne çıkarmaktadır. Örneğin Franco İspanya'sında kadınlar "özgürleşmiş" Avrupalı kadınlarla karşılaştırılarak "ev içi kahramanlar" olarak idealize edilmiştir. Bu, kadınları sembolik olarak yüceltirken onları ev içi rollere hapsedmiştir. Sağcı ideolojiler içinde bile kadınlar geleneksel toplumsal cinsiyet normlarını savunmak için siyasete aktif olarak katılmışlardır.

Sınıf ve Kast: Milliyetçi hareketler genellikle alt kast veya işçi sınıfı mensubu kadınlar gibi marjinalleştirilmiş kadınların deneyimlerini göz ardı etmiş, bunun yerine orta ve üst sınıf kadınlara odaklanmıştır. Örneğin Hindistan'da Dalit kadınlar, milliyetçi söylemler içinde bile kast ve toplumsal cinsiyet ayrımcılığının çifte yüküyle karşı karşıya kalmıştır.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Üzerindeki Dini Etki: Dinle bağlantılı milliyetçi projeler, kamusal katılımı teşvik eden seküler demokratik hareketlerle tezat oluşturacak şekilde, genellikle kadınların ev içi rollerini pekiştirmektedir. Ağırlıklı olarak erkek hiyerarşileri tarafından yönetilen örgütlü dinler, kadınları ulusal projeler içinde genellikle marjinalleştirilmektedir.

Sömürgecilik ve Küresel Feminizm: Feminist eleştiriler, sömürgeci güçlerin emperyal yönetimi meşrulaştırmak için sömürgeleştirilmiş toplumlardaki kadınların durumunu nasıl kullandığını vurgulamıştır. Aynı zamanda, sömürgeleştirilmiş ülkelerdeki kadınlar hem sömürgeciliğe karşı hem de toplumsal cinsiyet eşitliği için mücadele etmişlerdir.

Kadınlar ve Enternasyonalizm

Pasifist Eğilimler: Kadınlar tarihsel olarak askeri milliyetçilik yerine barış hareketlerini ve enternasyonalizmi desteklemişlerdir (örnek olarak Uluslararası Barış ve Özgürlük için Kadınlar Birliği verilebilir).

Uluslararası Politikada Ötekileştirme: Feminist aktivizme rağmen kadın örgütleri küresel siyasi arenalarda karar alma mekanizmalarından sıklıkla dışlanmıştır.

Sonuç

Millet ve milliyetçiliğe ilişkin toplumsal cinsiyet yaklaşımları, toplumsal cinsiyetin milletlerin oluşumu ve işleyişinde nasıl derin bir şekilde yerleşik olduğunu ortaya koymaktadır. Kadınlar milliyetçi mücadelelerde önemli roller oynamış olsalar da katkıları genellikle ataerkil çerçeveler içinde sembolize edilmiş veya ötekileştirilmiştir. Feminist eleştiriler ve hareketler, daha kapsayıcı ve eşitlikçi bir milliyetçilik vizyonunu savunarak bu anlatılara meydan okumaya devam etmektedir.

ANKASAM ANALİZ

Pasifik Adaları ve İklim Değişikliğinin Etkileri

Ekin GÜLLÜOĞLU

Pasifik ada ülkelerinden Vanuatu'nun Birleşmiş Milletler'in (BM) en yüksek mahkemesi olan Uluslararası Adalet Divanı'na (UAD) başvurusu, küresel iklim adaleti tartışmalarında yeni bir eşik oluşturmaktadır. Bu başvuru, ülkelerin iklim değişikliğiyle mücadeledeki yasal yükümlülüklerini netleştirme ve küresel ısınmaya katkılarında kaynaklanan zararların tanınmasını talep etmektedir.[1]. Vanuatu'nun çağrısı, küçük ada devletlerinin iklim değişikliğini yalnızca çevresel bir sorun olarak değil, aynı zamanda çözülmesi gereken bir hukuki sorun olarak ele alma çabasının önemli bir örneği olarak dikkat çekmektedir.

İklim değişikliği, yüz milyonlarca insanı etkileyen ve uluslararası toplumun ortak eylemini gerektiren bir krizdir. Bu kriz yalnızca çevresel ve ekonomik değil, aynı zamanda siyasetin ötesine geçerek hukuki bir zeminde tartışılmaya başlamıştır. Vanuatu'nun UAD'ye çağrısı, bu anlamda uluslararası hukukun çevre korumasındaki rolünü daha belirgin hale getirmek adına kritik bir adım olarak değerlendirilmektedir.

İklim değişikliğinin etkileri tüm dünya genelinde hissedilmektedir. Artan sıcaklıklar, yükselen deniz seviyeleri, azalan doğal kaynaklar ve daha sık yaşanan ekstrem hava olayları gibi sonuçlar, bu krizle mücadelede uluslararası işbirliğini zorunlu hale getirmektedir. Bu mücadelede kimin ne kadar sorumlu olduğu, hangi hukuki yükümlülüklerin yerine getirilmesi gerektiği gibi sorular hâlâ cevaplanmayı beklemektedir. UAD, geçmişte çevre ve insan hakları arasındaki bağlantıya dair önemli kararlar almış, çevresel bozulmaların insanlık suçları ya da diğer uluslararası hukuk ihlalleri kapsamında değerlendirilebileceğine işaret etmiştir. Ancak Vanuatu'nun başvurusu, bu kararların ötesine geçerek ülkelerin iklim değişikliği karşısındaki eylemsizliğinin uluslararası hukuk bağlamında ne gibi sonuçlar doğurabileceğini belirlemeyi hedeflemektedir.

Vanuatu gibi ada devletleri, iklim değişikliğinin etkilerini en derinden hisseden ülkeler arasındadır. Deniz seviyesinin yükselmesi, kıyı erozyonları, yoğun tropikal fırtınalar ve ekosistemlerin bozulması gibi etkiler, bu ülkelerin hem doğal çevrelerini hem de sosyal ve ekonomik altyapılarını tehdit etmektedir. Bu durum, ada devletlerini varoluşsal bir krizle karşı karşıya bırakmaktadır. Özellikle Vanuatu, doğal güzellikleri ve zengin biyolojik çeşitliliğiyle tanınsa da bu eşsiz ada topluluğu, iklim değişikliğinin yıkıcı etkileri karşısında savunmasız durumdadır.[2].

Ralph Regenvanu'nun da belirttiği gibi, Vanuatu, kendisinin yaratmadığı bir krizin ön saflarında yer almak zorunda kalmıştır.[3]. Bu tarihsel sorumluluk tartışmasını da beraberinde getiriyor. Sanayileşmeye bağlı olarak atmosferde birikmiş karbonun büyük bir kısmı, gelişmiş ülkelerin uzun yıllara dayanan ekonomik faaliyetlerinden kaynaklanmaktadır. Ancak, iklim değişikliğini çözüme yükümlülüğü tüm ülkelerin ortak ama farklılaştırılmış sorumluluğu olarak kabul edilmiştir.[4]. Deniz seviyesinin yükselmesi, yalnızca toprak kaybına değil, aynı zamanda tarım, turizm ve balıkçılık gibi temel ekonomik faaliyetlerin zarar görmesine de yol açmaktadır. Bu da ülkelerin bağımsızlıklarını ve sürdürülebilir geleceklerini tehdit etmektedir. Bu sorumluluk ilkesinin altını çizen Paris Anlaşması da Vanuatu'nun talebini destekleyen önemli bir çerçeveye sunmaktadır. Gelişmiş ülkeler, tarihsel olarak daha fazla karbon salımı yapmış olmaları sebebiyle çevre dostu teknolojilere yatırım yapma ve iklim finansmanı konusunda daha fazla sorumluluk almaktadır. Ancak bu sorumlulukların uygulamada ne kadar etkili olduğu hala tartışma konusudur.

Sanayileşmenin başlangıcından bu yana atmosferde biriken karbonun büyük bir kısmı, gelişmiş ülkelerin ekonomik faaliyetlerinden kaynaklanmıştır. İklim değişikliğiyle mücadele ortak bir çaba gerektirdiğinden; uluslararası toplum, "ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluk" ilkesini benimsemiştir. Bu ilke, Paris Anlaşması'nın temel taşlarından biridir ve gelişmiş ülkelerin, tarihsel sorumlulukları doğrultusunda daha fazla yükümlülük üstlenmesini öngörmektedir.[5]. Paris Anlaşması, gelişmiş ülkelerin çevre dostu teknolojilere yatırım yapmalarını ve geliştirmekte olan ülkelere iklim finansmanı sağlamalarını şart koşmaktadır. Ancak, bu taahhütlerin ne kadar yerine getirildiği, uygulamada tartışma konusu olmaya devam etmektedir. Vanuatu'nun başvurusu, bu sorumlulukların uluslararası hukuk tarafından daha net bir şekilde tanımlanmasını talep ederek küresel iklim mücadelesine yeni bir hukuki boyut kazandırmaktadır.[6].

Vanuatu'nun UAD'ye yaptığı çağrı, 100'den fazla devlet ve uluslararası kuruluşun desteğini almıştır. Bu, iklim değişikliğine karşı küresel bir mutabakatın oluşmaya başladığını göstermektedir. Bu desteğe rağmen uluslararası toplum içinde farklı görüşler ve çıkar çatışmaları devam etmektedir. Geliştirmekte olan ülkeler, tarihsel olarak bu krizin yaratılmasında payı olmayan ülkelerin zararlarının tazmini konusunda hukuki mekanizmaların yetersiz olduğuna dikkat çekmektedir. Diğer yandan gelişmiş ülkeler, ekonomik büyümelerini sınırlandıracak taahhütlerden kaçınmaya devam etmektedir. Bu da iklim finansmanı, teknik destek ve hukuki sorumluluk konularında farklı pozisyonların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Vanuatu'nun başvurusu, küresel iklim adaleti mücadelesinde önemli bir kilometre taşıdır. Bu başvuru, uluslararası toplumun iklim değişikliği karşısındaki kolektif sorumluluk anlayışını şekillendirebilecek bir potansiyele sahiptir. UAD'nin bu konuda alacağı karar, yalnızca Vanuatu ve diğer ada devletleri için değil, tüm dünya için önemli sonuçlar doğurabilir. Bu süreç, aynı zamanda uluslararası hukukun çevre koruması ve sürdürülebilir kalkınma alanlarında ne kadar etkili olabileceğini de test edecektir. Eğer UAD, ülkelerin iklim değişikliğiyle mücadeledeki yükümlülüklerini daha net bir şekilde tanımlarsa bu, yalnızca hukuki bir kazanım değil, aynı zamanda daha adil bir küresel sistemin inşasına yönelik bir adım olacaktır. Vanuatu'nun bu tarihi başvurusu, dünya genelinde iklim adaleti konusunda yeni tartışmaların kapısını aralamaktadır. İnsanlığın karşı karşıya olduğu bu büyük kriz karşısında uluslararası toplumun ortak bir çözüme ulaşması, yalnızca bugünün değil, geleceğin de şekillenmesinde kritik bir rol oynayacaktır.

[1]. "Vanuatu urges World Court to recognize climate change harms", Reuters, <https://www.reuters.com/business/environment/world-court-open-climate-change-hearings-2024-12-02/>, (Erişim Tarihi: 02.12.2024).

[2]. "Climate Change 2023: Synthesis Report", Intergovernmental Panel on Climate Change, <https://www.ipcc.ch/report/sixth-assessment-report-cycle/>, (Erişim Tarihi: 07.12.2024).

[3]. Aynı yer.

[4]. "United Nations Framework Convention on Climate Change", <https://unfccc.int/>, (Erişim Tarihi: 07.12.2024).

[5]. Aynı yer.

[6]. Aynı yer.

ANKASAM ANALİZ

Beşinci Çin ve Orta Asya Dışişleri Bakanları Toplantısı

Berra KIZILYAZI

Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi başkanlığında düzenlenen Beşinci Çin-Orta Asya Dışişleri Bakanları Toplantısı 1 Aralık 2024 pazar günü Çin'in güneybatısındaki Sichuan Eyaleti'nin Chengdu kentinde gerçekleştirilmiştir. Wang Yi, beş Orta Asya ülkesinin (Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Tacikistan) dışişleri bakanlarıyla birlikte açılış Çin-Orta Asya Zirvesi'nin sonuçlarının uygulanmasını gözden geçirmiş ve gelecek yıl Kazakistan'da yapılması planlanan ikinci zirvenin hazırlıklarına ilişkin derinlemesine görüşmelerde bulunmuştur. Toplantı karşılıklı güven ve dostluğu pekiştirirken gelecekteki çalışmaların yönünü de netleştirmiştir.[1].

Geçmişte İpek Yolu ile başlayan Çin ve Orta Asya ülkelerinin ticari ilişkileri, zamanla petrol ve doğalgaz boru hatları gibi enerji projeleri, Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) kapsamında güvenlik ve Kuşak ve Yol Girişimi (KYG) kapsamında gerçekleşen altyapı projeleriyle günümüzde kapsamlı stratejik bir ortaklığa dönüşmüştür. Bu toplantı ise Çin ve Orta Asya ülkeleri arasındaki ilişkilerin güçlenmesi ve bölgesel işbirliğinin derinleşmesi açısından önemlidir. Ülkeler arasında gelişen ilişkiler, Orta Asya'nın uluslararası ticarete daha aktif rol almasını sağlarken Çin'in Orta Asya üzerinden Avrasya'yla da etkileşimde olmasına olanak tanımış, böylece ekonomik kalkınmada stratejik bir önem oluşturmuştur.

Çin Komünist Partisi (ÇKP) Merkez Komitesi Siyasi Büro üyesi olan Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi, Beşinci Çin-Orta Asya Dışişleri Bakanları Toplantısı'nın sonuçlarını ve görüş birliğini şöyle özetlemiştir:

- Çin-Orta Asya mekanizmasını geliştirmek ve güçlendirmek için devlet başkanlarının rehberliğine sadık kalınması.
- Modernizasyon hedeflerine bağlılık ve çok yönlü işbirliğinin derinleştirilmesi.
- Güvenlik için ortak sorumluluk, bölgesel barış ve istikrarın korunmasına odaklanma.
- Medeniyetler arasında karşılıklı öğrenmeyi teşvik etmek ve kalıcı dostluk için sağlam bir temel inşa etmek.
- Uluslararası adalet ve hakkaniyetin korunması için çok taraflılığın savunulması.

Ayrıca Wang toplantıda, Çin-Orta Asya mekanizmasının güçlendirilmesi için devlet başkanlarının liderliğinin sürdürülmesini vurgularken, Xi'an'da düzenlenen Çin-Orta Asya Zirvesi'nde varılan mutabakatın uygulanmaya devam edilmesini ve Çin-Orta Asya işbirliğinin ilerletilmesinin önemine değinmiştir. Kazakistan'ın gelecek yılki zirveye ev sahipliği yapmasını desteklediklerini ifade eden liderler, ortak bir deklarasyon, KYG'nin yüksek kalitede ortak inşası için eylem planı, Çin ve Orta Asya ülkeleri arasında İyi Komşuluk ve Dostane İşbirliği Anlaşması ve diğer önemli belgelerin imzalanması sürecini başlatma konusunda mutabık kaldılar. Toplantıda ayrıca uzun vadeli işbirliği sırasında geliştirilen ortak fikir ve değerler temelinde bir "Çin-Orta Asya Ruhunu" oluşturmak amaçlanmıştır.[2]

Çin, Orta Asya'dan petrol ve doğalgaz ithal etmekte ve Çin-Kazakistan petrol boru hattı ve Türkmenistan-Çin doğalgaz boru hattı gibi projeler ile enerji işbirlikleri gelişmektedir. Ayrıca Çin, Orta Asya'nın en büyük ticaret ve yatırım ortaklarından biridir. Taraflar arasındaki bu yatırımlar ise Çin'in bölgedeki ekonomik etkinliğini artırırken Orta Asya ülkelerinin ekonomik gelişimine katkı sağlamaktadır. Özellikle de KYG kapsamında gelişen ulaşım yollarıyla küresel pazarlara erişim kolaylaşmış, bölgesel lojistik ağlar güçlenmiştir.

Çin Devlet Başkanı Şi Jinping, 18 Mayıs 2023 tarihinde Xi'an'da ilk kez düzenlenen Çin-Orta Asya Zirvesi'ne başkanlık etmiştir. Format, 2015 yılında ABD ile bölgedeki beş ülke arasında kurulan bakanlar düzeyindeki C5+1 Diplomatik Platformu'nu yansıtmakla birlikte devlet başkanlarını da içermektedir. Bu, uzun süredir özellikle Kuşak ve Yol Girişimi aracılığıyla Orta Asya'nın ekonomik meselelerine odaklanan Pekin için bir değişimi temsil etmektedir.[3]

Zirve, komşulukla başlayan ilişkilerinin geleceğe yönelik yatırım ve işbirlikleriyle stratejik önemini ortaya çıkaran, böylece siyasi açıdan da uluslararası arenada karşılıklı fayda temelinde ilişkilerin gelişmesini sağlayan kritik bir rol üstlenmiştir. Ulaşım altyapısı veya demiryolları gibi ticareti teşvik eden alanların yanı sıra Orta Asya'da 5G ağlarının kurulması gibi teknolojik ve Konfüçyüs Enstitüleri aracılığıyla Çince dil eğitimi verilerek modernleşme hedefleri doğrultusunda pek çok alanda etkileşim sağlanmıştır. Böylece Orta Asya ülkelerinin uluslararası arenadaki rolü artarken, Çin'in küresel alandaki ekonomik ve kültürel etkisi, özellikle KYG ile Avrupa'ya ulaşma açısından artmıştır.

Zirve sırasında, bir dizi çok taraflı ve ikili belge imzalanmış, çeşitli alanlarda işbirliği için planlar hazırlanmış ve Çin-Orta Asya enerji kalkınma ortaklığının kurulması, trans-Hazar uluslararası ulaşım koridorunun geliştirilmesinin desteklenmesi de dahil olmak üzere kilit işbirliği girişimleri üzerinde fikir birliğine varılmıştır. Wang Yi, bu tarihi zirvenin Çin-Orta Asya işbirliğinin platform oluşturma ve genel planlamasını tamamladığını, işbirliğinin daha üst seviyelere taşınması için yeni bir kapı açtığını söylemiştir.[4]

Taraflar arasında eşitlik, saygı, açıklık, kapsayıcılık ve karşılıklı desteğe dayanan işbirlikleri, bölgeye ve genel olarak dünyaya çok taraflı işbirlikleri kurulması açısından örnek oluşturmaktadır. Ayrıca bu işbirlikleri, hem ekonomik hem de güvenlikçi bakış açısını birleştiren, çok kutuplu bir dünya düzeninin şekillenme sürecinde jeopolitik hassasiyetlerin korunduğu kritik bir ortaklığı ifade etmektedir.

Sonuç olarak Çin'in Orta Asya ülkeleriyle ekonomik, güvenlik işbirliği içerisinde olması hem Çin'in küresel ticarete olan etkinliğini artırmakta hem de çeşitli altyapı, ulaşım koridorları gibi projelerle Orta Asya ülkelerinin kalkınmasına yardımcı olmaktadır. Bu işbirlikleri aynı zamanda siyasi bağların güçlenmesine de olanak sağlamaktadır. Öyle ki çok kutuplu dünya düzenine giden süreçte Orta Asya ülkeleri ile Çin arasındaki ticari ilişkiler Batı'nın bölgedeki ekonomik etkinliğini azaltarak Batı merkezli düzene bir denge oluşturmaktadır. Ayrıca KYG sayesinde Orta Asya'yla yürütülen projeler, Çin'in küresel ticaret ağlarını güçlendirmiş ve jeopolitik açıdan Avrasya'da önemli aktörlerle güvenlik ve güç dengelerinin oluşmasına yönelik istikrarı sağlamıştır.

[1] "Fifth China-Central Asia FM's meeting agrees to deepen cooperation, reaffirm commitment to multilateralism", Global Times, <https://www.globaltimes.cn/page/202412/1324149.shtml>, (Erişim Tarihi: 06.12.2024). [2] Aynı Yer. [3] "The first China-Central Asia Summit", International Institute for Strategic Studies, <https://www.iiss.org/publications/strategic-comments/2023/the-first-china-central-asia-summit/>, (Erişim Tarihi: 06.12.2024). [4] "Wang Yi: The China-Central Asia Summit Creates a New Platform for Good-neighbourliness and Friendly Cooperation in the Region", Ministry of Foreign Affairs the People's Republic of China, https://www.mfa.gov.cn/eng/wjzbhd/202403/t20240319_11262316.html, (Erişim Tarihi: 06.12.2024).

ANKASAM ANALİZ

Çin'in Orta Koridor Stratejisindeki Yeni Hamleleri

Ergün MAMEDOV

Çin'in Orta Koridor stratejisi, küresel ticaret ağlarını genişletme ve ticaretten elde ettiği gelire ekonomik gücünü artırma hedeflerine odaklanan bir girişim olarak dikkat çekmiştir. Avrupa'nın yüksek alım gücü ve büyüyen pazarları, Çin'in üretim kapasitesini küresel ölçekte değerlendirmesi için kritik bir fırsat sunarken, Orta Koridor bu ticaret akışını hızlandıran stratejik bir lojistik rota haline gelmiştir. BRICS gibi platformlar aracılığıyla gelişmekte olan ekonomilerle kurulan işbirlikleri, Çin'in ticaret ağını çeşitlendirirken Orta Koridor üzerinden Avrupa'ya yönelen sevkiyatlar, maliyet ve süre avantajlarıyla öne çıkmıştır. Çin, bu güzergâhta gerçekleştirdiği altyapı yatırımları ve işbirlikleriyle ticari etkinliğini artırmayı sürdürmüştür, böylece ekonomik büyümesini destekleyen bir güç merkezi oluşturmuştur. Günümüzde Orta Koridor'a yoğunlaşan bu strateji, yalnızca Çin'in ticaretini kolaylaştırmakla kalmayıp aynı zamanda küresel ekonomideki etkisini pekiştiren bir araç haline gelmiştir.

22 Kasım 2024 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti'nin İstanbul şehrinde Trans-Hazar Uluslararası Taşımacılık Rotası Derneği (TITR) tarafından, "Logitrans Uluslararası Taşımacılık Lojistik Fuarı 2024" kapsamında düzenlenen "Trans-Hazar Bağlantısı: Deneyim, Değişimler ve Sonuçlar" başlıklı yuvarlak masa toplantısı, taşımacılık ve lojistik alanlarında uluslararası işbirliğini güçlendirmeyi, altyapı geliştirme projelerini teşvik etmeyi ve TITR üyesi ülkeler arasındaki ortaklıkları sağlamlaştırmayı amaçlamıştır. Toplantıda, Trans-Hazar taşımacılık sisteminin gelişiminde karşılaşılan zorluklar, modern teknolojilerin uygulanması ve yük yönetiminde en iyi uygulamalar üzerine bilgi paylaşımı yapılmış, özellikle verimliliği artırma, yenilikçi çözümleri entegre etme ve uluslararası işbirliğini daha da güçlendirme fırsatları ele alınmıştır.[1]

22 Kasım'daki toplantıdan kısa bir süre önce Azerbaycan, Kazakistan ve Çin arasında, Alat yerleşimindeki Bakü Uluslararası Deniz Ticaret Limanı'nda 40 hektarlık bir alanda yeni bir intermodal yük terminali inşa edilmesi için bir anlaşma imzalanmıştır. Kazakistan Demiryolları Yönetim Kurulu Başkanı Nurlan Sauranbayev, Bakü Uluslararası Deniz Ticaret Limanı Genel Müdürü Taleh Ziyadov ve Xi'an Serbest Ticaret Limanı İnşaat ve İşletme Şirketi Genel Müdürü Yuan Xiaojun tarafından imzalanan bu proje, Azerbaycan'ın arazi, mevcut iskeleler ve terminal kapasitesini sağlamasıyla mümkün olmuştur. Terminalin TİTR üzerinden Çin-Avrupa-Çin güzergâhında konteyner trenlerinin hacmini artırması, teslimat sürelerini ve taşıma maliyetlerini düşürmesi hedeflenmiştir. İnşaatın 2025 yılında tamamlanması planlanarak bölgesel lojistik kapasitesine stratejik bir katkı sunması öngörülmüştür.[2]

24 Kasım 2024 tarihinde 62 kırk ayaklık konteynerden oluşan bir blok tren, Kazakistan üzerinden Çin'in Xi'an Limanı'na ulaşmak üzere Bakü'den hareket etmiştir. Daha önce ağırlıklı olarak Çin'den Azerbaycan'a transit ve ithalat yükleri için kullanılan Orta Koridor, artık ters yönde ihracat sevkiyatlarına da olanak tanıyarak verimliliği artırmayı ve yük hacmini doğu-batı yönünde büyütmeyi hedeflemiştir. Azerbaycan ve Kazakistan demiryolları, TİTR sekreteryası ve Xi'an Changba Uluslararası Limanı temsilcilerinin katılımıyla başlatılan proje kapsamında, yıl sonuna kadar toplam 15 bin ton veya 600 konteyner ihracat yükünün Çin'e ulaştırılması planlanmıştır. Azerbaycan Demiryolları, Abşeron Lojistik Merkezi, Bakü Uluslararası Deniz Ticaret Limanı ve Azerbaycan Hazar Denizi Nakliyat gibi yerel operatörlerin işbirliğiyle, daha önce Gürcistan'ın Karadeniz limanlarını kullanan ihracat ürünleri artık doğrudan ulusal rotalar üzerinden gönderilmiştir. Bu yıl Çin'den Azerbaycan'a ulaşan 280 konteyner blok trenin yıl sonuna kadar 300'ü aşması ve 2025 yılına kadar bine çıkarılması planlanarak, Orta Koridor'un doğu-batı ticaretinde stratejik bir arter olarak güçlenmesi hedeflenmiştir.[3]

13 Ağustos 2024 tarihinde faaliyete geçen "Xi'an-Orta Koridor-Avrupa" hattı, Çin'in Kuşak ve Yol Projesi kapsamındaki taşımacılık stratejisinde Orta Koridor'un jeostratejik önemini pekiştiren bir adım olmuştur. Hattın Kazakistan üzerinden Altynkol Sınır Kapısı ve Aktau Limanı yoluyla Hazar Denizi'ni aşarak Azerbaycan'ın Bakü Limanı'na, buradan da Gürcistan'daki Poti Limanı'na bağlanması, Orta Asya'nın enerji ve lojistik merkezlerini Avrupa ile entegre etmeyi hedefleyen bir ağ oluşturmuştur. Karadeniz üzerinden Bulgaristan'ın Burgas Limanı'na ulaşım, Çin'in lojistik zincirinde üçüncü taraf kamu hizmetlerine bağımlılığı azaltan ve süreçleri hızlandıran özel konteyner gemileriyle sağlanmaktadır. Avrupa'da Belgrad, Mannheim, Hamburg gibi stratejik merkezlere 5-8 gün içinde mal sevkiyatı yapılması, hattın rekabetçi bir alternatif haline gelmesine olanak tanımıştır.[4]

Genel olarak bakıldığında zaman 2024 yılının Kasım ayında Çin'in Orta Koridor'daki altyapı yatırımları daha da hız kazanmıştır. Çin Railway Container Transport Corporation (CRTC), Orta Koridor Multimodal ortak girişimine katıldığını duyurmuş ve bu kararın, Kuşak ve Yol Projesi doğrultusunda Avrupa-Asya hattında çeşitlendirilmiş ticaret yollarını güçlendirme çabasının bir parçası olduğu açıklanmıştır. Orta Koridor üzerinden bu yıl taşınan yük hacmi 27.600 TEU'ya ulaşmış ve güzergâhın rekabetçi bir alternatif haline gelmesini sağlamıştır.[5] Bu gelişmeler, Orta Koridor'un sadece ticari bir hat değil, aynı zamanda Çin'in Avrupa, Orta Asya ve Güney Kafkasya ülkeleriyle derinleşen işbirliğini destekleyen jeopolitik bir araç haline geldiğini göstermiştir.[6] Bu kapsamda Çin'in Hazar Havzası'nda yüksek kapasiteli liman yatırımlarına yönelmesi, Orta Koridor stratejisinin ticari ve lojistik altyapısını güçlendiren bir adım olacaktır. Özellikle Aktau Limanı'nda Kazakistan ile, Bakü Limanı'nda ise Azerbaycan ile geliştirilecek ortak projeler, Orta Koridor'un ticari hacmini artırmanın yanı sıra Çin'in Avrupa-Asya ticaret yollarındaki etkinliğini pekiştirecektir. Bu yatırımlar, yalnızca transit sürelerini kısaltmakla kalmayıp aynı zamanda Çin'in Kuşak ve Yol Projesi doğrultusunda bölgedeki ekonomik etkisini artırmasına ve altyapı finansmanı yoluyla ticaret ortaklıklarını derinleştirmesine olanak tanıyacaktır.

Uluslararası ilişkiler bağlamında bu tür projeler Hazar Havzası'ndaki ülkeler için de önemli fırsatlar sunmaktadır. Liman kapasitelerinin artırılması, Kazakistan ve Azerbaycan'ın ticari ağlarını genişleterek bölgesel işbirliğini teşvik ederken, Hazar Denizi'ni Orta Koridor'da daha merkezi bir konuma taşımaktadır. Bu doğrultuda Çin'in hem Kazakistan'da Aktau Limanı'na hem de Azerbaycan'da Bakü Limanı'na yatırım yapması, Orta Koridor'un stratejik önemini artıran bir hamle olmuştur. Çin'in bu yatırımları, Orta Koridor'un hem ticaret hem de lojistik alanında küresel rekabet gücünü artırmasına katkı sağlamıştır.

2024 yılının son çeyreğinde, Donald Trump'ın ABD başkanlığına geri dönmesi ve "Önce Amerika" politikasını yeniden gündeme getirmesiyle birlikte Washington'un küresel angajmandan etkisinin olası azalma durumu da ihtimaller arasında ve senaryolar dahilinde konuşulmaktadır. Bu durum, Çin'in Orta Koridor stratejisine yönelik ilgisini artıracak ve bölgesel işbirliklerini güçlendirmeye yönelik adımlarını hızlandıracağı görülecektir. ABD'nin bu tutumu beklenen senaryolar arasında küresel ticaret sistemindeki etkisinin azalması durumuyla Pekin, başta Türk devletleri (Azerbaycan ve Kazakistan) ve BRICS aracılığıyla çok taraflı ilişkilerini derinleştirerek Orta Koridor güzergâhındaki altyapı projelerini çeşitlendirmeye başlayacağı öngörülmektedir.

2025 yılında Çin'in Orta Koridor üzerindeki etkisi daha da pekişecektir. Hazar Havzası'ndaki Aktau ve Bakü limanları, Çin yatırımlarıyla lojistik merkezler haline gelme ihtimali, ticaret akışını kolaylaştıran modern altyapılarla donatılma ihtimallerini de bulundurmaktadır. Çin, BRICS'in desteğiyle bölgedeki ekonomik etkinliğini artıracak ve Orta Koridor güzergâhında hem transit süresini kısaltan hem de ticaret maliyetlerini düşüren yenilikçi çözümleri devreye alacağı beklenilecektir. ABD'nin "Önce Amerika" politikası nedeniyle Batı'nın Orta Asya ve Kafkasya'daki bağımlılığı artma olasılığını taşıırken, bu da Pekin'in bu bağlamda ekonomik üstünlük kurma fırsatıyla birlikte nüfuzunu artırması için yeni bir fırsat yaratacağı öngörülmektedir.

[1]. "Kruglyy stol v Stambule: opyt, peremeny i dostizheniya TMTM", Middle Corridor, <https://middlecorridor.com/ru/press-tsentr/novosti/kruglyj-stol-v-stambule-opyt-peremeny-i-dostizheniya-tmtm>, (Erişim Tarihi: 27.11.2024).

[2]. "Kazakhstan, Azerbaijan and China to Build Intermodal Cargo Terminal in Baku Port", Middle Corridor, <https://middlecorridor.com/en/press-center/news/kazakhstan-azerbaijan-and-china-to-build-intermodal-cargo-terminal-in-baku-port>, (Erişim Tarihi: 27.11.2024).

[3]. Lumobir Cech, "Azerbaijan Sends First Railway Export Shipment To China Via Middle Corridor", Rail Market News, <https://railmarket.com/news/freight-rail/26734-azerbaijan-sends-first-railway-export-shipment-to-china-via-middle-corridor>, (Erişim Tarihi: 27.11.2024).

[4]. "Xi'an, China- Middle Corridor-Europe Transit Times Are Now Around 30 Days", Container News, <https://container-news.com/xian-china-middle-corridor-europe-transit-times-are-now-around-30-days>, (Erişim Tarihi: 27.11.2024).

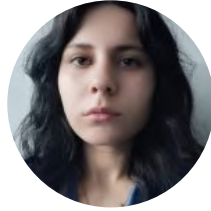
[5]. "Kazakhstan, China Boost Cargo Traffic Along Middle Corridor", Kazakhstan Newline, https://newline.kz/article/1182416/?ELEMENT_ID=1182416, (Erişim Tarihi: 27.11.2024).

[6]. Vusala Abbasova, "China Partners with Kazakhstan, Azerbaijan, Georgia on Middle Corridor Initiative", Caspian News, <https://caspiannews.com/news-detail/china-partners-with-kazakhstan-azerbaijan-georgia-on-middle-corridor-initiative-2024-9-24-56>, (Erişim Tarihi: 27.11.2024).

ANKASAM ANALİZ

Lula Yönetiminin Çevre Politikaları ve Amazon Ormanlarının Korunması

İtir BOZDAĞ

Amazon ormanlarının %60'ına ev sahipliği yapan Brezilya'nın çevre politikaları ve bu politikaların Amazon üzerindeki etkileri sık sık gündeme gelen bir konudur. Eski Brezilya Devlet Başkanı Jair Bolsonaro döneminin politikaları özellikle ormansızlaşmanın artması ve doğal kaynakların tahribatı nedeniyle eleştirilmiştir. Bolsonaro'nun başkanlığı sırasında Amazon'daki ormansızlaşma ciddi oranlara ulaşmış, bu durum birçok uluslararası kuruluşu ve çevreci örgütü harekete geçmeye çağırmıştır.

2022 yılında yapılan seçimlerin ardından iktidara gelen Lula, Amazon ormanlarının korunması ve ormansızlaşmanın azaltılması yönündeki söylemleriyle dikkat çekmiştir. Göreve başladığında ilk adımlarından biri olarak Bolsonaro döneminde pasif durumda olan Amazon Fonu'nu yeniden aktive etmiştir. 1,2 milyar dolar değerindeki bu fon, ormansızlaşmayla mücadeleyi ve yağmur ormanlarında sürdürülebilirliği desteklemeyi amaçlamaktadır. Lula'nın iktidarının ilk altı ayında Amazon'daki ormansızlaşma %34 oranında azalırken, Nisan 2023'te tanınan altı yeni yerli rezervde madencilik faaliyetleri yasaklanmıştır.[1]

Lula yönetimi, bu adımlarıyla Amazon ormanlarının korunması konusunda kararlı bir duruş sergilemekte ve daha kapsamlı projelerin habercisi olabileceğini göstermektedir. Ancak Bolsonaro dönemi boyunca yaşanan tahribat ve iklim krizinin etkileri, Lula'nın çevre politikalarının hızla sonuç vermesi önünde bir engel teşkil edebilir. Bu bağlamda çevresel tahribatın önlenmesi için Brezilya'nın diğer ülkelerle işbirliğine gitmesi ve ortak programlar oluşturması gerekebilir.

Hükümetin Amazon'un korunmasına yönelik planı 2023'te sunuldu. Yasadışı ormansızlaşmanın kayıt altına alınması ve izlenmesine yönelik ileri teknikleri içeren plan üzerinde on beş hükümet bakanlığı işbirliğine gitti. Plan, yasadışı ağaç kesimi, çiftçilik ve madencilik faaliyetlerinin tespiti için uydu görüntülerinin daha fazla kullanılmasını öngörmektedir. Ayrıca hassas veya sömürülen ekosistemlerden gelebilecek odun ve tarım ürünlerinin kökenlerini sertifikalandırmak için bir sistem de geliştirilecektir. İlaveten plan, arazi tapularını standartlaştırmayı ve sürdürülebilir tarım ve diğer "yeşil" faaliyetler için teşvikler yaratmayı önermektedir.[2]

Teknolojik unsurların planda geniş bir yere sahip olması etkili bir stratejinin parçası olarak görülebilir. Plandan verimli sonuçlar elde edilmesi halinde modernize edilmiş çevre politikalarının yaygınlaşması uzak bir ihtimal değildir. Dahası arazi tapularının standartlaştırılması, toprak kullanımının daha şeffaf ve düzenli olmasını sağlayarak, arazilerin kötüye kullanımını engelleyebilir. Planın olası tahribatları en düşük seviyeye indirmek ve sürdürülebilir faaliyetlerle desteklemesi kalıcı bir etki yaratmayı amaçladıklarını göstermektedir.

Amazon ormanlarının korunması ve sürdürülebilirliği için yapılan projeler ve politikaların içerisinde uzun yıllardır o bölgelerde varlığını sürdüren yerli halklarda yer almaktadır. Devlet Başkanı Lula'da Brezilya seçimleri döneminde bu konuda çeşitli söylemlerde bulunmuş ve önceki devlet başkanı Bolsonaro'dan farklı bir politika izleyeceğini belirtmişti. Dahası iktidara tekrar döndüğü 2022 yılında Yerli Halklar Bakanlığı'nı kurdu. 2023 yılında ise 2903 sayılı yasa tasarısının önemli kısımlarını veto etti. Bu yasa Yerli halkların atalarının topraklarının resmi olarak tanınmasını önemli ölçüde sınırlamayı amaçlıyordu.[3]

Amazon ormanlarının korunması için uygulanacak adımların yerli halkları gözetmesi, Lula'nın kapsayıcı bir yol izlediğini göstermektedir. Lula'nın bu kapsayıcılığı olası bir yerli halk-hükümet işbirliğine işaret edebilir. Yerli halklarla işbirliği yapılması durumu ise Amazon'da var olan biyolojik çeşitliliğin korunmasının yanı sıra kültürel mirasın sürdürülebilmesi anlamına gelmektedir.

Brezilya yakın zamanda Amazon ormanlarının korunması için 60'tan fazla ülkede tropik ormanların bakımı ve restorasyonu için ödeme yapacak küresel bir fon olan "Tropical Forests Forever Facility" (TFFF) girişimini COP28'de tanıttı. Amazon Fonu'nun, Brezilya'nın ormansızlaşmayı azaltması durumunda ödüllendirme yapmasına karşın TFFF, tüm tropikal orman ülkelerine, korunan her hektar orman için yıllık sabit bir ödeme sağlamayı amaçlamaktadır. Buna karşılık ormansızlaşmış veya tahrip edilmiş alanlar, alınan ödeme miktarında bir azalmaya yol açacaktır.[4]

TFFF, mevcut Amazon Fonu'ndan farklı olarak tüm tropikal orman ülkelerini kapsayarak, küresel bir kapsayıcılık hedeflemektedir. Bu, ormansızlaşma ve iklim değişikliğiyle mücadelede yeni ve daha geniş bir stratejik yaklaşımın işaretidir. TFFF'nin tasarımı, tropik ormanların sadece bir ülke için değil, tüm dünya için ekolojik ve iklimsel önem taşıdığını vurgulamaktadır.

Lula geçtiğimiz sene Amazon'da 2030 yılına kadar ormansızlaşmanın sifıra indirileceğini belirtmişti. Fakat Brezilya Ulusal Kongresi'nde muhalefetin, Lula'nın çevre politikaları için bir engel oluşturabileceği de düşünülmektedir. Nitekim haziran ayında kongreden geçen yasada, kırsal tapu ve atık su yönetimi sorumluluğunu Çevre Bakanlığı'ndan alınarak diğer bakanlıklara devredildi. Dahası yasa Yerli Halklar Bakanlığı'nın Yerli topraklarını sınırlandırma yetkisini de elinden alarak bu yetkiyi Adalet ve Kamu Güvenliği Bakanlığına devretti.[5]

Lula iktidarının Amazon için planladığı projeler ve diğer çevre politikaları için Çevre Bakanlığı ve Yerli Halklar Bakanlığı önemli bir rol taşımaktadır. Ancak bu bakanlıkların etki alanlarının sınırlandırılması Amazon Ormanları ve yerli halklar için hedeflenen korumanın sağlanamamasına yol açabilir. Fakat Amazon'daki politikalarının etkili sonuç vermesi durumunda Lula, diğer ülkeler ve liderler için örnek oluşturabilir. Çünkü Amazon Ormanları'nın korunması sadece Brezilya değil, diğer birçok ülke için de kritik bir öneme sahiptir.

[1]. Hohagen, C. (2024, June 28). Lula's green promise: Will he restore the Amazon? Global Americans. <https://globalamericans.org/lulas-green-promise-will-he-restore-the-amazon/>, (Erişim Tarihi: 29.11.2024).

[2]. Jazeera, A. (2023, June 6). Brazil's President Lula unveils plan to end deforestation by 2030. Al Jazeera. <https://www.aljazeera.com/news/2023/6/6/brazils-president-lula-unveils-plan-to-end-deforestation-by-2030>, (Erişim Tarihi: 29.11.2024).

[3]. Amazon Watch. (2023, October 23). Brazil's President Lula protects Indigenous rights and the environment with a partial veto of Bill 2903 | Amazon Watch. <https://amazonwatch.org/news/2023/10/20-brazils-president-lula-protects-indigenous-rights-and-the-environment-with-a-partial-veto-of-bill-2903>, (Erişim Tarihi: 29.11.2024).

[4]. Young, H. (2024, April 10). How to protect the Amazon and who should pay. dw.com. <https://www.dw.com/en/how-to-protect-the-amazon-and-who-should-pay/a-70309693>, (Erişim Tarihi: 29.11.2024).

[5]. Rodrigues, M. (2023). Politics and the environment collide in Brazil: Lula's first year back in office. Nature. <https://www.nature.com/articles/d41586-023-04042-x>, (Erişim Tarihi: 29.11.2024).

ANKASAM ANALİZ

Yeni Dönem ABD-Küba İlişkilerinde Göç Politikaları

Ayşe Azra GILAVCI

Amerika Birleşik Devletleri (ABD)-Küba Göç Anlaşmaları, 1984 yılında kurulmuş olup iki ülke arasındaki göçmen hareketlerini düzenleyen hukuki bir çerçeve sunmaktadır.[1] Bu anlaşmalar altında Küba, ABD'de yasa dışı olarak yaşayan vatandaşlarının deportasyonlarını (sınır dışı etmelerini) kabul etmiştir. Ancak bu genellikle küçük ve kontrollü bir şekilde yapılmıştır. Biden yönetiminin iş başına gelmesinden bu yana ABD, Küba'ya küçük sayılarda göçmen deportasyonu yapmıştır ve Küba, hava ve deniz yoluyla yapılan deportasyonları kabul etmiştir.

Bu anlaşmalar, göçün kaotik ve kitlesel bir şekilde gerçekleşmesini engellemeyi hedefleyen, daha ölçülü bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Bu çerçevede, her iki ülkenin de göçmen hareketlerini daha öngörülebilir bir şekilde yöneterek olası insani krizlerin önüne geçmeleri beklenmektedir.

Başkan seçilen Donald Trump'ın kitlesel deportasyon önerisi, Biden yönetiminin daha ölçülü yaklaşımından dramatik bir sapmayı yansıtmaktadır. Trump, yılda 1 milyon göçmeni deport etmeyi vadedmiştir ve Başkan Yardımcısı JD Vance'ın tahminlerine göre yılda 1 milyon insan ülkeyi terk edecektir.[2] Trump'ın yeni sınır yetkilisi Tom Homan, deportasyonların suçlular ve son deportasyon kararlarını almış kişiler üzerine odaklanacağını belirtmiş, ancak belirli gruplar ya da milliyetler için muafiyetlerin olup olmayacağına dair bir açıklama yapmamıştır.

Küba açısından böyle bir teklif oldukça sorunludur. Küba Dışişleri Bakan Yardımcısı Carlos Fernandez de Cossio, ABD'den Küba'ya kitlesel deportasyonların gerçekleşmesinin gerçekçi olmadığını vurgulamıştır. Deportasyonların mevcut göç anlaşmaları çerçevesinde gerçekleştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Küba Hükümeti'nin kitlesel deportasyonlara karşı direnmesinin nedeni, hem pratik hem de diplomatik kaygılardır.

Kitlesel deportasyonlar, Küba'nın kaynaklarını zorlayabilir, çünkü deportasyona tabi tutulacak bireyler, uzun yıllar boyunca Küba'da yaşamamış ya da aileleri ABD'de bulunan kişiler olabilir. Ayrıca kitlesel deportasyonlar, ABD ve Küba arasındaki ilişkileri daha da gererek göçmenlik politikaları ve diğer ikili meselelerde işbirliğini zorlaştırabilir.

Trump yönetiminin göçle ilgili söylemi, özellikle deportasyonlar bağlamında ABD ile Küba arasındaki daha geniş jeopolitik ilişkiler çerçevesinde değerlendirilmelidir. Trump döneminde ABD'nin Küba'ya yönelik politikaları daha sert bir hal almış ve Obama yönetiminin başlattığı diplomatik açılışlar tersine çevrilmiştir. Bu değişiklik, ticaret, seyahat ve göç alanlarında özellikle belirgindir. Bu bağlamda Trump'ın Küba göçmenlerini hedef alan deportasyon teklifleri, Küba Hükümeti'ne yönelik bir baskı aracı olarak görülebilir; Bu, Trump'ın daha önce uyguladığı diğer politikalarla paralellik göstermektedir. Örneğin yaptırımların sıkılaştırılması ve havalelerin sınırlandırılması buna örnek gösterilebilir.

Biden yönetimi ise göçle ilgili mevcut anlaşmaları korumaya yönelik bir yaklaşım benimsemiş, iki ülke arasındaki devam eden göç müzakerelerinde bu anlaşmaların geçerliliğini sürdürmeyi amaçlamaktadır. Bu müzakereler, doğrudan Trump'ın deportasyon tekliflerini ele almasa da her iki ülkenin de göç konularında işbirliğinin önemini kabul ettiğini hatırlatmaktadır.

Trump yönetiminin teklif ettiği kitlesel deportasyonlar, özellikle Küba deportasyonları söz konusu olduğunda önemli pratik zorluklar içermektedir. Küba Hükümeti, büyük deportasyon sayılarını kabul etmeye pek istekli olmamıştır ve ABD'nin kitlesel deportasyon talepleri, diplomatik bir kriz yaratabilir. Ayrıca bu tür bir hareketin ABD iç politikasında da önemli zorluklar yaratabileceği açıktır. Çünkü deportasyonlar, özellikle savunmasız ya da politik olarak önemli olan gruplara, örneğin Küba mültecilerine veya siyasi baskıdan kaçanlara daha fazla zarar verebilir.

ABD'nin halihazırda daha geniş bir göçmenlik kriziyle karşı karşıya olduğu düşünülürse, kitlesel deportasyonlara kaynak ayırmak, diğer acil meselelerin çözülmesine engel olabilir. Örneğin sığınmacı işleme süreçleri, sınır güvenliği ve Orta Amerika gibi bölgelerden gelen düzensiz göçün köken nedenleri gibi meseleler daha öncelikli hale gelebilir.

Küba'nın ulusal çıkarları, Trump'ın göçmen deportasyon tekliflerine karşı tutumunu şekillendirmektedir. Küba Hükümeti, kitlesel deportasyonların iç durum üzerinde yaratabileceği potansiyel etkilerin farkındadır.[3] Deportasyonlar, Küba'ya geri dönecek birçok bireyin Küba'da uzun süre yaşamamış veya Küba'yla bağlantısı kopmuş kişiler olmasına yol açabilir ve bu durum, entegrasyon ve sosyal istikrar açısından sorunlara yol açabilir. Küba, deportasyonların mevcut göç anlaşmaları çerçevesinde yapılması gerektiğini açıkça belirtmiştir ve ABD'nin tek taraflı bir şekilde böyle büyük çaplı deportasyonlar gerçekleştirmesi bu anlayışa aykırıdır.

Ayrıca Küba, göç meselelerini diplomasi aracı olarak görmekte ve kitlesel deportasyonlar, ABD'nin Küba'yı uluslararası alanda izole etmeye yönelik bir politikası olarak değerlendirilebilir. Küba Hükümeti, ABD'nin vatandaşlarına yönelik tutumunu, özellikle Küba Düzenleme Yasası gibi konuları örnek vererek ABD'nin insan hakları ve göç politikaları konusundaki ikiyüzlülüğünü dile getirmiştir.

Sonuç olarak ABD'nin deportasyon politikaları üzerindeki tartışmalar, özellikle Küba göçmenlerini hedef alanlar, Küba-ABD ilişkilerinin daha geniş bağlamını yansıtmaktadır. Trump yönetiminin kitlesel deportasyon teklifi, mevcut göç anlaşmalarına aykırı olabilir, ancak bu teklif, iki ülke arasındaki jeopolitik mücadelede bir parça olarak görülebilir. Küba'nın bu konuda sert tutumu, ülkesinin egemenliğini koruma çabası ve ABD'nin göçmenler üzerindeki sert politikalarının insani etkilerini engellemeye yönelik bir direniş olarak anlaşılabilir.

Gelecekte, her iki ülkenin de göçmenler ve diğer ikili sorunlar konusunda işbirliğine yönelik diplomatik görüşmeler yapması önemlidir. Kitlesel deportasyonların uygulanmasının zorlukları göz önüne alındığında, ABD'nin mevcut göç anlaşmalarına sadık kalarak daha pragmatik bir yaklaşım benimsemesi, her iki ülkenin ilişkilerini güçlendirebilir ve daha sürdürülebilir bir çözüm sunabilir.

[1] "Cuba calls Trump plan for mass deportation of immigrants unrealistic", Reuters, <https://www.reuters.com/world/americas/cuba-calls-trump-proposal-mass-deportation-immigrants-unrealistic-2024-12-04/>, (Erişim Tarihi: 06.12.2024).

[2] Aynı Yer.

[3] "Cuba and US Hold Migration Talks in Havana", Cuban News Agency, <http://www.cubanews.acn.cu/cuba/25738-cuba-and-us-hold-migration-talks-in-havana> (Erişim Tarihi: 6 Aralık 2024).

- [1] Hlongwa, L. (n.d.). Trapped in no man's land: Chinese migrant workers along the belt and road initiative – conflict, justice, decolonization. Conflict Justice Decolonization. <https://cjdproject.web.nycu.edu.tw/2023/01/23/trapped-in-no-mans-land-chinese-migrant-workers-along-the-belt-and-road-initiative/>, (Erişim Tarihi: 05.11.2024).
- [2] Janjua, H. (2024, October 7). Pakistan: What is behind attacks on Chinese nationals? – DW – 10/07/2024. dw.com. <https://www.dw.com/en/pakistan-what-is-behind-attacks-on-chinese-nationals/a-70425841>, (Erişim Tarihi: 05.11.2024).
- [3]. "Beijing calls for Pakistan to step up security after attacks on Chinese workers", FT, (2024, October 15). <https://www.ft.com/content/80618eb8-2de6-4be1-b660-7b8316482b6b>, (Erişim Tarihi: 05.11.2024).
- [4]. Aynı yer.
- [5]. Gul, A. (2024a, October 14). China's premier Li begins Pakistan visit amid rare strains in relations. Voice of America. https://www-voanews-com.translate.goog/a/china-s-premier-li-begins-pakistan-visit-amid-rare-strains-in-relations-/7821554.html?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=zh-CN&_x_tr_hl=zh-CN&_x_tr_pto=sc, (Erişim Tarihi: 05.11.2024).

ANKASAM ANALİZ

Avrupa Güvenlik ve Savunmasında "Minilateralizm"

Gamze BAL

Avrupa Birliği (AB) Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Joseph Borell'in AB dış politikasının son bir yılına odaklanan "Ateş Çemberindeki Avrupa" isimli kitabı 25 Kasım 2024 tarihinde, yani görevini Kaja Kallas'a teslim etmeden birkaç gün önce erişime açılmıştır. Kitapta öncelikle Ukrayna, Ortadoğu, Güney Kafkasya, Sahel, Güney Çin Denizi bölgelerinde yaşananlara dikkat çekilerek Avrupa'nın geleceğinin hiç olmadığı kadar tehlike altında olduğu belirtilmiştir. Bu tehlikeyle mücadelede tek yolun Avrupa'nın kendi güvenliğini kendisinin sağlayabilmesine dayandığı ifade edilmiştir.[1].

Esasen Avrupa güvenliği, Rusya-Ukrayna Savaşı ile beraber artan Rus tehdidi üzerinden şekillenmeye başlamış ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) liderliğinde Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün (NATO) himayesi kabul edilmiştir. Ancak Avrupa'nın Rusya'ya olan enerji bağımlılığının sebep olduğu sosyoekonomik sonuçlar göz önüne alınarak Avrupa güvenliğindeki ABD'ye olan bağımlılık sorgulanmaya başlanmıştır. Bilhassa ABD Başkanlık Seçimlerini Donald Trump'ın kazanması bu sorgulamayı arttırmış; Avrupa güvenlik ve savunmasında ABD şemsiyesinden kurtulma çabaları hızlanmıştır.

Elbette Avrupa güvenliğinin sağlanmasında entegrasyonu destekleyenler için nihai hedef kendi ordusuna sahip özerk bir Avrupa savunmasının oluşturulabilmesidir. Rusya-Ukrayna Savaşı bu hedefin gerçekleşmesine yani Avrupa savunmasının kurulmasına uygun iklimi sağlamıştır. Ancak AB'nin kuruluş yıllarından itibaren sıklıkla gündeme gelen Avrupa savunmasında birlik olma fikri, gerek üye ülkeler arasındaki Avrupalı-Atlantikçi görüş ayrılıkları; gerek kapasite ve maliyet yetersizliği; ulusal savunmaların geliştirilmesine öncelik verilmesi gibi engellerle karşı karşıya kalmakta ve bu durum ortak Avrupa savunmasının oluşturulmasını zorlaştırmaktadır. Diğer yandan İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra "Refah Kıtası" olarak bilinen Avrupa, son yıllarda hiç olmadığı kadar tehditle karşı karşıya kalmıştır. Bilhassa Avrupa güvenliğinin kırmızı çizgisi olarak tanımlanan Ukrayna'da çatışmalar tırmanmaktadır.[2]. Dahası çatışmaların sona ermesi durumunda dahi Rusya'nın Doğu Avrupa'dan Güney Kafkasya'ya Avrupa güvenliğini doğrudan ya da dolaylı olarak tehdit etmesi beklenmektedir.

Bu bağlamda Avrupa güvenliğine yönelik tehditlere karşı ortak bir savunma oluşturmakta zorlanan Avrupa ülkeleri, bir yandan ulusal savunma harcamalarını arttırırken diğer yandan Avrupa güvenlik ve savunmasında minilateral güvenlik koalisyonlarına yönelmektedirler. Savunma ve güvenlik alanında minilateralleşme Avrupa için yeni bir olgu olmamakla birlikte jeopolitik rekabetlerin ve çatışmaların baskın olduğu günümüz dünyasında yük paylaşımı yapılmasına ve kıtanın güçlenmesine olanak sağlayacak pragmatik bir seçenek olarak kabul edilebilir.

Avrupalıların etkili bir minilateral güvenlik koalisyonu oluşturmaları nükleer silahların kullanılmasının söz konusu olduğu Avrupa savaşında, Avrupa çıkarlarının korunmasını kolaylaştırabilir ve Avrupa'nın caydırıcılığını arttırabilir. Aynı zamanda 24 Şubat 2022 tarihi itibarıyla bir dönüşüm içerisine giren Avrupa güvenlik ve savunmasının dizaynını etkileyebilir. Zira AB içerisinde bir minilateral grubun Avrupa güvenliğinin şekillenmesine yapacağı katkı ile AB üyesi olmayan ülkelerin dahil olduğu minilateralleşmenin Avrupa güvenlik mimarisine etkisinin aynı olması beklenmemelidir. Minilateral Avrupa güvenlik koalisyonu ister AB üyeleri arasında ister AB üyelerine üçüncü ülkelerin dahil edilmesiyle oluşturulsun; her halükârda güçlü bir minilateral oluşum Biden sonrası Trump döneminin belirsiz politikalarına karşı daha dirençli bir Avrupa'nın oluşmasına ve Avrupa güvenliğinin Avrupalılaştırılmasına katkı sağlayabilir. Aynı zamanda Avrupa güvenlik ve savunmasında daha geniş ve kapsamlı bir oluşumu teşvik etme görevi üstlenebilir. Zira Batı Avrupa Birliği, NATO'ya giden yolun ilk basamağı olmuştur.

Bu bakış açısından hareketle 25 Kasım 2024 tarihinde Avrupa güvenlik ve savunma konularını görüşmek üzere bir araya gelen İngiltere, Almanya, Fransa, İtalya ve Polonya Savunma Bakanları toplantısı dikkat çekmektedir. İngiltere Savunma Bakanı tarafından E5 Grup olarak da isimlendirilen[3], bu oluşumda Avrupa'nın en fazla askeri harcama yapan ülkeleri yer almaktadır.[4]. Aynı zamanda bu ülkeler ekonomik ve siyasi güç kapasiteleri açısından AB'nin başat aktörleri olarak bilinmektedirler. Bu aktörler öncelikle Ukrayna'ya yardım etmeye odaklanmaktadır. Keza 19 Kasım 2024 tarihinde bir araya gelen Beşli grubun dışişleri bakanları da Ukrayna'yı askeri ve mali desteklemeye hazır olduklarını ifade etmişlerdir.[5]. Güvenliği Ukrayna ile sınırlı tutmayan E5, mevcut ve gelecek tehditlerle mücadele için Avrupa savunmasının güçlendirilmesi hedefiyle hareket etmektedirler. Aynı zamanda E5 grup politikalarının NATO ve AB hükümlerinden bağımsız bir çizgide oluşturulmasına karar verilmiştir. Böylece Avrupa güvenlik ve savunmasıyla ilgili önemli kararların alınmasında AB veya NATO üyelerinin onayına ihtiyaç duyulmayacağından kararların hızla alınması ve uygulanması beklenmektedir.[6].

E5 Grup, aktörlerinin kapasite ve yeteneklerinin yanı sıra hedefleri göz önüne alındığında, Avrupa güvenlik ve savunma politikasının şekillenmesinde etkili bir minilateral güvenlik koalisyonu örneğidir. Avrupa güvenliğinin karşı karşıya kaldığı zorluklarla başa çıkma kapasitesini arttırabilecek bu minilateralleşmeye ve oluşacak yeni minilateral işbirliklerine Fransa'nın, Brexit ile AB'den ayrılan İngiltere ile birlikte liderlik etmek istediği düşünülmektedir. İki ülkenin Ukrayna'ya Batılı ve paralı asker gönderme planları olduğuna dair iddialar[7], bu bakış açısını desteklemektedir.

Esasen Fransa ve İngiltere arasında Avrupalı-Atlantikçi çekişmesinin yanı sıra AUKUS ile derinleşen bir güvensizlik söz konusu olmuştur. Diğer yandan Avrupa entegrasyonuna önem veren Fransa, öncelikle Almanya'yla işbirliğini güçlendirmeyi tercih etmektedir. Ancak konjonktür Fransa ve İngiltere'yi birbirine yakınlaştırmaktadır. Bir yandan Avrupa savunmasına liderlik yapabilecek olan AB'nin iki büyük gücü Fransa ve Almanya'nın karşı karşıya kaldığı iç siyasi zorluklar söz konusuysen diğer yandan belirsiz olan jeopolitik ortamda Borell'in de belirttiği gibi Avrupa birçok tehditle mücadele etmek zorunda kalmıştır.

Benzer özelliklere sahip olan Fransa ve İngiltere bu tehditlerle mücadele edebilecek iki güçlü Avrupa ülkesidir. İki ülke de insan gücü bakımından kıtanın en büyük ordusuna sahip olmakla birlikte nükleer silahları da bulunmaktadır. Aynı zamanda hem Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin daimi üyeleri hem de NATO üyesidirler. Ayrıca iki ülke Libya müdahalesinde görüldüğü gibi ortak minilateral güvenlik koalisyonuna liderlik yapma tecrübesine de sahiptir. Dolayısıyla Fransa ve İngiltere liderliğinde Avrupa savunmasının oluşturulması Avrupa güvenliğini güçlendirebilir.

Fransa ve İngiltere liderliğinde minilateral güvenlik koalisyonu, stratejik özerkliği savunan Fransa için Avrupa güvenliğinin ABD'den bağımsız oluşturma hedefi ile uyumlu olduğu söylenebilir. İngiltere açısından bakıldığında ise AB Ortak Dış ve Güvenlik Politikası gibi ortak bir taahhüt altına girmeden Avrupa güvenlik ve savunmasının şekillenmesinde etkili bir aktör olma fırsatı elde edebilir. Ayrıca Trump döneminin öngörülemez politikalarına karşı oluşturulan minilateral grup caydırıcı rol üstlenebilir.

Sonuç olarak ortak Avrupa savunması oluşturmakta zorlanan Avrupalılar, kıta güvenliğinin sağlanmasında minilateralizme başvurumaktadırlar. Zira minilateralleşme Avrupa güvenlik ve savunmasının Avrupalılaştırılması adına bir fırsat sunmaktadır. Diğer yandan Avrupa ülkeleri minilateral oluşumlar ile yalnızca Putin Rusya'sına karşı değil, Trump ABD'sine karşı da bir savunma hattı oluşturmak istemektedirler. Bu politika Avrupa güvenlik ve savunmasının güçlendirilmesinde AB üyesi olmayan bölgesel güçlerin önemini arttırmaktadır.

[1]. "Europe in the Arc of Fire", European Union External Action, <https://t.ly/du74w>, (Erişim Tarihi: 28.12.2024).

[2]. Dmitry Antonov ve Andrew Osborn, "Russia says hypersonic missile strike on Ukraine was a warning to 'reckless' West", Reuters, <https://www.reuters.com/world/europe/kremlin-says-hypersonic-missile-strike-ukraine-was-warning-west-2024-11-22/>, (Erişim Tarihi: 28.12.2024).

[3]. "E5-a new european security mechanism designed to mitigate Trump's isolationism", Tomorrow's Affairs, <https://tomorrowsaffairs.com/e5a-new-european-security-mechanism-designed-to-mitigate-trump-s-isolationism>, (Erişim Tarihi: 28.12.2024).

[4]. Nan Tian, Diego Lopes Da Silva, Xiao Liang and Lorenzo Scarazzato, "Trends In World Military Expenditure, 2023", SIPRI, https://www.sipri.org/sites/default/files/2024-04/2404_fs_milex_2023.pdf, (Erişim Tarihi: 28.12.2024).

[5]. "EU ready 'to assume the burden' of Ukraine support from US, says Poland", France 24, <https://www.france24.com/en/europe/20241118-european-ministers-ukraine-trump-security-warsaw>, (Erişim Tarihi: 28.12.2024).

[6]. "E5-a new european security mechanism designed to mitigate Trump's isolationism", a.g.e., (Erişim Tarihi: 28.12.2024).

[7]. Chloé Hoorman, Elise Vincent and Philippe Ricard, "Discussions over sending European troops to Ukraine reignited", Le Monde, https://www.lemonde.fr/en/international/article/2024/11/25/discussions-over-sending-french-and-british-troops-to-ukraine-reignited_6734041_4.html, (Erişim Tarihi: 28.12.2024).

ANKASAM ANALİZ

Fransa'da Siyasi Çıkılmaz: Hükümet Krizi

Sena BİRİNCİ

Fransa, son yıllarda siyasi istikrarını tehdit eden birçok krizle karşı karşıya kalmıştır. Toplumsal hareketlilik, ekonomik sorunlar ve giderek derinleşen kutuplaşma, ülke siyasetinin geleceğini şekillendiren önemli dinamikler arasında yer almaktadır. Bu bağlamda hükümet krizi yalnızca bir yönetim zafiyeti olarak değil, aynı zamanda Fransa'nın demokratik yapısındaki köklü değişimlerin habercisi olarak da görülmektedir. Parlamenteoda yaşanan tikanlıklar, yürütme ile yasama arasındaki gerilimler ve siyasi partiler arasındaki uzlaşmazlıklar, krizin boyutlarını daha da genişletmektedir.

Tüm bu gelişmeler, Fransa'nın siyasi sistemini yeniden sorgulama ihtiyacını doğururken, halkın yönetime duyduğu güveni de sarsmaktadır. Fransa Başbakanı Michel Barnier, yalnızca üç ay görevde kaldıktan sonra aşırı sağcı ve solcu milletvekillerinin birleşerek hükümeti devirmesiyle istifa etmiştir. Böylelikle Fransa'da 60 yılı aşkın bir süredir ilk kez bir güven oylamasıyla hükümet düşürülmüştür. Barnier, anayasa gereği, parlamentonun onayı olmadan bir yasa çıkarmak için 49.3 maddesini kullanmış ve bu durum muhalefeti harekete geçirmiştir.[1]

Marine Le Pen'in liderliğindeki aşırı sağcı Ulusal Birlik (RN) partisi, sol kanatla birleşerek hükümeti düşürmüştür. Barnier'in istifası, Fransa'yı siyasi bir krize sürüklemiş ve Cumhurbaşkanı Macron'un liderliğini zayıflatmıştır.[2]. Şu an için Macron'un erken seçim yapması ya da geçici bir hükümet ataması seçenekleri bulunmaktadır. Ancak mevcut parlamento yapısı göz önüne alındığında, yeni bir hükümetin uzun süre ayakta kalması zor görünmektedir. Bu durum, Fransa'nın ekonomik istikrarını tehdit ederken Avrupa'daki liderlik pozisyonunu da zayıflatabilir.

Ayrıca, bütçe krizi halkın yaşam koşullarını olumsuz etkileyebilir. Macron'un bu krize hızlı ve etkili bir çözüm bulması, siyasi geleceği için kritik bir adım olacaktır. Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, geçen hafta sağcı ve solcu siyasetçilerin birleşerek hükümete karşı güven oylaması yapmalarını "düzensizliği seçmek" olarak nitelendirmiştir.[3]. Bu olay, Fransa'yı siyasi bir krize sürüklemiş ve 2025 bütçesiz bırakmıştır.

Aşırı sağcı Marine Le Pen'in liderliğindeki RN partisi, hükümetin sosyal güvenlik bütçesiyle ilgili taleplerinin karşılanmaması üzerine Barnier hükümetine karşı çıkarken, bütçe önerisini reddetmiştir. Le Pen, bu adımın Fransız halkını korumak adına alındığını savunmuş ve "Bu bütçeyi sansürleyerek, iş dünyasını iş gücü maliyetlerinin artışına, 'Fransa'da Üretilen' vergi koyulmasına ve çıraklık yardımlarındaki kesintilere karşı koruduk" demiştir.[4]. RN'nin aşırı sağ politikalarını daha fazla destek alacak şekilde genişletme amacı güttüğü belirtilmektedir.

Ancak Macron'un hükümetinin zayıflaması, Le Pen için kısa vadede avantajlı olsa da onun popülist seçmenini kaybetmesine yol açabilir. Ayrıca, 2027 başkanlık seçimlerinde zafer kazanma hedefine ulaşmak için imajını yenilemeye çalışan Le Pen, kısa vadeli politik istikrarsızlıktan fayda sağlamak isteyebilir. Ancak Macron'un halk desteğini kaybetmesi ve Le Pen'in Fransız ekonomisini olumsuz etkileyebileceği korkuları, onu daha ılımlı seçmenlerden uzaklaştırabilir.

Bu siyasi kriz, Le Pen'in aşırı sağ politikalara olan desteğini artırmak için fırsatlar yaratabilirken, Macron'un ve diğer merkezci partilerin izlediği politikalar, sağduyulu seçmenlerin istikrara olan ihtiyaçlarını karşılayabilir. Ancak, bu süreç aynı zamanda Fransız halkı için daha fazla belirsizliğe yol açabilir ve ülkedeki ekonomik durumun kötüleşmesine neden olabilir. Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, Başbakan Michel Barnier'nin görevden alınmasının ardından hem yeni bir başbakan atamayı hem de ülkenin istikrarını sağlamayı hedeflemektedir.

Macron, mevcut siyasi ittifakları genişleterek bir hükümet çoğunluğu sağlamayı düşünürken, aşırı sağcı Le Pen ve aşırı solcu Mélenchon'un partilerini bu görüşmelere dahil etmemiştir. Hükümet, 2025 bütçesi için yeni bir başbakan atandıktan sonra çalışma hazırlıklarına devam edecektir. Macron'un siyasi istikrarını sağlama çabaları, Fransa'daki ekonomik ve politik belirsizliği artırabilir. Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, Ulusal Birlik partisinin desteğine dayanarak yeni bir başbakan atamayı reddetmiştir.[5].

Michel Barnier'nin hükümetinin devrilmesiyle yaşanan krizi takiben, Macron, tüm siyasi partilerle Elysée'de bir toplantı yaparak, hükümetin Le Pen'in partisinin desteğine bağımlı olmaması gerektiğini vurgulamıştır. Macron'un hedefi, yeni başbakanın kısa sürede görevden alınmaması için bir uzlaşma sağlamak ve merkez-sol partilerle bir anlaşma yapmaktır. Fransa Başbakanı Michel Barnier'nin hükümetinin, 1962'den sonra ilk kez bir güvenoyu oylamasıyla düşmesi, büyük bir siyasi kriz yaratmıştır. Barnier, 2025 sosyal güvenlik bütçesini parlamentonun onayı olmadan geçirmek için Anayasa'nın 49.3. maddesini kullanınca, solcu ve aşırı sağcı partilerden gelen tepkiler sonucu güvenoyu kaybetmiştir. [6]

Başkan Macron, parçalanmış bir Ulusal Meclis'ten yeni bir başbakan atamak zorundadır ve isimler arasında Savunma Bakanı Sébastien Lecornu ve Lucie Castets gibi adaylar öne çıkmaktadır.[7]. Bazı uzmanlar, Macron'un durumu yönetebilmesi için milletvekillerinin daha uzlaşıcı bir aday önerilerine olanak tanınması gerektiğini savunmaktadır. Macron'un bu dönemde vereceği kararlar büyük önem taşımaktadır. Eğer 20 Aralık 2025 tarihine kadar bütçe onaylanmazsa hükümet, Anayasa'yı kullanarak bütçeyi kararnameyle geçirebilecektir.[8].

Sonuç olarak siyasi istikrarsızlık, Fransa'nın ekonomik durumu üzerinde de olumsuz etki yaratabilir. Ülke, AB tarafından büyüyen açıkları nedeniyle eleştirilmekte ve Fransa'nın mali durumu, Macron'un alacağı kararlarla şekillenecektir. Bu durum, yalnızca yönetim zafiyetini değil, aynı zamanda ülkenin demokratik yapısındaki köklü değişimlerin habercisidir. Fransa'daki siyasi kriz, Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un hükümetin istikrarını sağlamak için daha geniş bir siyasi uzlaşma arayışına girmesiyle derinleşmektedir. Macron, yeni başbakan atamadan önce, hükümetin aşırı sağ Ulusal Birlik partisinin desteğine bağımlı olmaması gerektiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda, merkez-sol partilerle bir anlaşma sağlamak için çeşitli seçenekler değerlendirilmektedir. Fakat sol ana partilerin başbakanlık için kendi adaylarını ileri sürmesi ve Macron'un bunları reddetmesi, çözümü zorlaştırmaktadır. Fransa'nın geleceği, bu siyasi tikanıklığın aşılmasına ve hükümetin sürekliliğinin sağlanmasına bağlı olarak şekillenecektir.

[1]. "Why did France's government collapse and what happens next?", The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2024/dec/05/what-happens-next-now-france-government-has-fallen-explainer>, (Erişim Tarihi: 12.12.2024).

[2]. Priyanka Shankar, "Will the French political crisis help Marine Le Pen's far-right RN party?", Aljazeera, <https://www.aljazeera.com/news/2024/12/10/will-the-french-political-crisis-help-marine-le-pens-far-right> (Erişim Tarihi: 12.12.2024).

[3]. Sylvie Corbet, "Macron seeks political deal to name a new prime minister and restore France's stability", AP News, <https://apnews.com/article/france-new-prime-minister-macron-barnier-lepen-26d09486d37c741a7c048f09e65f0ca3>, (Erişim Tarihi: 12.12.2024).

[4]. Aynı yer.

[5]. Victor Goury-Laffont, "Macron working to strip far right of influence on next French government", Politico, <https://www.politico.eu/article/france-emmanuel-macron-new-pm-national-rally-michel-barnier/>, (Erişim Tarihi: 12.12.2024).

[6]. Aynı yer.

[7]. Sophia Khatsenkova, "France's government has collapsed. What happens next?", Euronews, <https://www.euronews.com/my-europe/2024/12/04/frances-government-has-collapsed-what-happens-next> (Erişim Tarihi: 12.12.2024).

[8]. Aynı yer.

BASINDA ANKASAM

11 Aralık 2024

ANKASAM Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin Erol, TRT Türkiye'nin Sesi Radyosu'nda!

12 Aralık 2024

ANKASAM Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL, TRT Ankara Radyosu'nda!

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) bünyesinde faaliyet gösteren ve uluslararası hakemli dergi olan Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi'nin son sayısı yayımlanmıştır. Academic Keys, ASOS Index, CEEOL, Cite Factor, DRJI, Index Copernicus, Ideal Online, Research Bible, Sindex ve TÜBİTAK DERGİPARK veri tabanları tarafından taranan dergimize aşağıdaki bağlantı üzerinden ulaşabilirsiniz.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ CİLT VIII , SAYI I

ANKASAM BÖLGESEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ CİLT VIII , SAYI I

